

Univerzita Pardubice
Fakulta Filozofická

Vojtěch Václav Sternberg (1868-1930) – politik a básník
Ludmila Matoušková

Bakalářská práce

2012

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Ludmila Matoušková**
Osobní číslo: **H08086**
Studijní program: **B7105 Historické vědy**
Studijní obory: **Historie (dvouoborové)**
Ochrana hmotných památek (dvouoborové)
Název tématu: **Vojtěch Václav Sternberg (1868-1930) - politik a básník**
Zadávací katedra: **Ústav historických věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem práce bude historická biografie Vojtěcha Václava Sternberka založená na dosud nevytěženém archivním fondu. Práce bude příspěvkem k dějinám šlechty v českých zemích na konci habsburské monarchie a v letech 1. republiky.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Státní oblastní archiv v Zámrsku - fond Rodinný archiv Šternberků, Častolovice
Státní oblastní archiv v Praze - fond Rodinný archiv Šternberků, Český
Šternberk Bezecný, Zdeněk. **Příliš uzavřená společnost: orličtí Schwarzenbergové a šlechtická společnost Črcháchv druhé polovině 19. století a na počátku 20. století.** České Budějovice. 2005. ISBN 80-7040-698-4. Halada, Jan. **Lexikon české šlechty I.** Praha. 1994. ISBN 80-85770-11-3. Klimek, Antonín. **Velké dějiny zemí Koruny české. Svazek XIII. 1918-1929.** Praha. 2000. ISBN 80-7185-328-3. Klimek, Antonín. **Vítejte v první republice.** Praha. 2003. ISBN 80-86515-33-8. Mašek, Petr. **Modrá krev. 3. vydání.** Praha. 2003. ISBN 80-204-1049-X. Pokorný, Jiří - Velek, Luboš - Velková, Alice. **Nacionalismus, společnost a kultura ve střední Evropě 19. a 20. století: In Pocta Jiřímu Kořalkovi k 75. narozeninám.** Praha. 2007. ISBN 978-80-246-1398-7. Slabáková, Radmila (Ed.). **O exilu, šlechtě, Jihoslovanech a jiných otázkách dějin moderní doby.** In Sborník k narozeninám Arnošta Skoupého. 2004. ISBN 80-244-0781-7. Štaif, Jiří. **Obezřetná elita: česká společnost mezi tradicí a revolucí 1830 -1851.** Praha. 2005. ISBN 80- 7363-014-1. Švaříčková - Slabáková, Radmila. **Rodinné strategie šlechty: Mensdorffové - Pouilly v 19. století.** Praha. 2007. ISBN 978-80-7203-859-6. Županič, Jan. **Encyklopedie knížecích rodů zemí Koruny české.** Praha. 2001. ISBN 80-86493-00-8. Županič, Jan. **Nová šlechta rakouského císařství.** Praha. 2006. ISBN 80-86781-08-9.

Vedoucí bakalářské práce:

prof. PhDr. Milena Lenderová, CSc.

Ústav historických věd

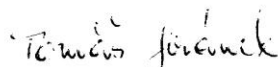
Datum zadání bakalářské práce: **30. dubna 2010**

Termín odevzdání bakalářské práce: **31. března 2012**

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.

děkan

L.S.

doc. PhDr. Tomáš Jiránek, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2011

Prohlášení autora

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající z autorského zákona č. 121/2000 Sb., především se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona. Rovněž jsem seznámena s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude-li mnou poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 26. března 2012

Ludmila Matoušková

Souhrn

Má práce je zaměřena na osobu hraběte Vojtěcha Václava Sternberga a jeho politickou a básnickou činnost. Z těchto činností vyplývaly jeho životní názory, a to na politiku, společnost, či svou osobu. Byla zde sledována přelomová období českých dějin, a to od poloviny 19. století do konce 20. let 20. století. Práce sleduje vývoj politických názorů, jak společnosti, tak i osoby hraběte Sternberga, který začíná svou minulost psát od přelomu 20. století. Tato práce by mohla přinést další poznatky o této době, jak na poli politiky Habsburské monarchie, tak šlechtické společnosti. Výzkum by mohl obohatit o nový odlišující pohled do specifické skupiny, v podobě šlechtického politika.

Klíčová slova

19. století, 20. století, šlechta, Sternberg, Czernin, politika, poezie

Summary

My work is focused on the person of Count Wenceslas Adalbert Sternberg and his political and poetic activity. From these activities resulted his life views – namely on politics, society or his person. There was monitored breakthrough period of Czech history, from the mid-19th century to the end of the 20's of the 20th century. The work follows the development of political views, both societies, as well as those of Count Sternberg, who begins to write his past from the turn of the 20th century. This work could provide further insight about this time, both on field of policy of the Habsburg monarchy and the nobility. The research could enrich a distinctive new look to a specific group, in shape of aristocratic politician.

Keywords

19th century, 20th century, aristocracy, Sternberg, Czernin, politics, poetry

Poděkování

V první řadě bych chtěla poděkovat své vedoucí bakalářské práce prof. PhDr. Mileně Lenderové, CSc. za to, že mě přivedla zabývat se příběhem jednoho zajímavého muže, a za její cenné rady při psaní mé bakalářské práce. Chtěla bych také poděkovat Mgr. Dítě Jelínkové za konzultaci při výběru literatury k mé bakalářské práci, a také za její cenné připomínky. Dále bych poděkovala pracovníkům Státního oblastního archivu v Zámrsku za jejich ochotu a pomoc. V neposlední řadě bych chtěla poděkovat své rodině, a přátelům, za jejich trpělivost a podporu, bez níž by tato práce nevznikla.

Ludmila Matoušková

Obsah

Úvod	1
1. Dosavadní stav bádání	3
2. Rod Sternberg	5
3. Hrabě Vojtěch Václav Sternberg	11
3.1. Dětství.....	12
3.2. Vzdělání.....	12
3.3. Dospělost.....	13
3.1.1. <i>Práce a radovánky</i>	14
3.1.2. <i>Válka</i>	15
3.1.3. <i>Po válce</i>	16
3.1.4. <i>Závěr života</i>	16
4. Politické názory Vojtěcha Sternberga	17
4.1. Vývoj politiky v Habsburské monarchii.....	17
4.1.1. <i>Hlavní přehled politiky od roku 1961</i>	19
4.1.2. <i>Vznik politických stran s důrazem na stranu Konzervativního velkostatku a její politický program</i>	20
4.2. Politická kariéra hraběte Sternberga.....	26
4.2.1. <i>Politické smýšlení Vojtěcha Sternberga</i>	27
4.2.2. <i>Mladočeská politika</i>	28
4.2.3. <i>Politické koncepty V. V. Sternberga</i>	31
4.2.4. <i>Doba pasivity během první světové války</i>	33
4.2.5. <i>Sternbergova politika po první světové válce</i>	36
4.2.6. <i>Pozemková reforma</i>	36
4.2.7. <i>Aféra s Otokarem Czerninem</i>	38
5. Vojtěch Sternberg a jeho básně	42
5.1. <i>Politické básně</i>	43
5.2. <i>O smrti</i>	43
5.3. <i>Láska</i>	44
5.4. <i>Novinky</i>	46
5.5. <i>Pro přítele</i>	47
5.6. <i>Kratochvíle či slabosti</i>	47

<u>6. Závěr</u>	49
<u>7. Conclusion</u>	52
<u>8. Bibliografie</u>	55
<u>9. Přílohy</u>	58

ÚVOD

Ve své bakalářské práci bych ráda představila osobu hraběte Vojtěcha Václava Sternberga, jenž žil mezi léty 1868-1930, který pocházel z větve častolovických Sternbergů. Hrabě byl příslušníkem šlechty, proto bych ráda zmínila v první kapitole věnované současnému stavu bádání tituly, jejichž obsah se zabýval touto sociální skupinou v období 19. a 20. století. S ohledem k politické aktivitě Vojtěcha Sternberga se budu zabývat také shrnutím publikací s tímto tématem.

V další kapitole bych ráda vyjádřila k rodu, do kterého se Sternberg narodil. Každý šlechtic má svou rodovou minulost, kterou jako šlechtic nemohl opomenout. Pokusím se stručně naznačit pročeské či německé zaměření jednotlivých členů rodu, jež bylo v době Vojtěchova života politicky důležité. On sám deklaroval své češství i češství svých předků, takže bude zajímavé pohlédnout na jeho vnímání tohoto problému. Bude zde nastíněna doba nejznámějších představitelů rodu s důrazem na Vojtěchovy příbuzné.

Třetí kapitola bude vypovídat o osobě Vojtěcha Václava Sternberga. Zaměřím se na jeho běh života s pohledem na jeho významné okamžiky. Nastíním v této kapitole jeho soukromý život - neopomenu na jeho vzdělání, cesty v mládí, záliby, či rodinné a přátelské vztahy. Budu se též věnovat jeho pracovní činnosti, která je paralelní s jeho politickou kariérou, a také jeho vojenskému působení v první světové válce. Nevynechám ani poslední léta jeho života.

Jeho politickou činností se bude zabývat čtvrtá kapitola. Bude zde udělán průřez jeho myšlenek od počátku 20. století až do let v období po první světové válce. Bude nabízet mnohé překvapivé skutečnosti, či návody na řešení politiky a také pohled na společnost skrz tuto aktivitu. Problematika v tomto období je stále ne zcela zpracovaná, a nabízí mnohá prázdná místa v historiografii, v níž doufám, že přispěji alespoň malým přínosem. Tato kapitola by mohla pomoci odhalit nové pohledy na tehdejší politiku. Rozdělila jsem sledovaná období na tři části, kde se hlavním dělicím mezníkem stává konec Rakouska-Uherska.

V páté kapitole bude představena jeho básnická činnost, která by mohla doplnit některými básněmi jeho politickou činnost, ale především jeho osobu. Tato kapitola představí Vojtěchovu všestrannost a lyričnost, která se skrývala v nitru politika. Básně budou vybrány zejména z publikace *Tagesfragen – Eros*¹, ve které všechny jeho básně byly vydány.

K posouzení života Vojtěcha Sternberga jsem vycházela ve své práci z archivních pramenů Vojtěcha Sternberga umístěné v SOA Zámrsku. Tyto materiály se ponejvíce

¹ STERNBERG, Adalbert. *Tagesfragen-Eros*. Heft 1. Wien. 1926.

zabývají jeho politickou činností, nebo poté v menším měřítku básnickou tvorbou. Důležitou součástí pro vytvoření představy o těchto pramenech patřily jeho brožury vycházející pro voliče i širokou veřejnost. Využila jsem některé jeho politické publikace ve své práci, ať v českém či zejména v německém jazyce, které jsem sama překládala. Bohužel některé publikace z jeho pozůstalosti nebylo možné využít, neboť jsou uloženy v mnoha evropských knihovnách či archivech.

K napsání této práce vzhledem k početnosti archivního materiálu jsem použila metody sondy, jak ve stěžejní kapitole, kde se budu zabývat politikou, tak i jeho básnické tvorbě. Chtěla jsem tímto vysledovat jeho ideály, či preference, jakým směrem se během let měnily.

V závěru bude dán prostor celému shrnutí všech poznatků o Vojtěchu Sternbergovi, který byl velice zajímavou a přínosnou osobností své doby.

1. Dosavadní stav bádání

Stav bádání o šlechtě ve 20. století je neuspokojivý. Od vzniku Československé republiky byla šlechta negativně vnímána z předešlého monarchistického režimu, na což navázal stav po druhé světové válce a pozdější nástup komunismu.

Z českých stejně odborných prací o šlechtických rodech pocházejí práce od Jana Halady a jeho *Lexikon české šlechty*, ve kterém se však nachází mnoho nepřesností. Poté Petra Maška s dílem *Modrá krev*, ta je zatím z těchto vyjmenovaných publikací nejpracovitější. Jako poslední nelze nezmínit také Jana Županiče s jeho *Encyklopedií knížecích rodů země Koruny České*. Na tyto díla navazují např. sborníky, které se týkají pouze jednoho šlechtického rodu, a na to např. *Schwarzenbergové v české a středoevropské kulturní historii*.

Dějiny každodenního života 19. století se zabýval Zdeněk Bezečný, jenž vykazuje na knize *Příliš uzavřená společnost* životní styl a zvyky schwarzenberské orlické sekundogenitury, či genderově zaměřená Milena Lenderová, která se zabývá spíše ranějším výzkumem v 19. století, a to dílem např. *Tragický bál: život a smrt Pavlína ze Schwarzenbergu*. Do této oblasti patří také píšící Radmila Švaříčková-Slabáková s dílem *Rodinné strategie šlechty*, které se zabývá každodenním životem v 19. Století. Nově nobilitovanou šlechtou se zabývá především Jan Županič ve svém díle *Nová šlechta rakouského císařství*.

Od vzniku Československé republiky se stala šlechta ve společenském žebříčku dosti nepopulární. Byla považována za hlavní oporu předcházejícího císařského režimu. Z tohoto pro šlechtu nepřijemného a nepřátelského období pochází kniha Josefa Pekaře *Omyly pozemkové reformy*, kde šlechtu jako jeden z mála obhajuje před prvorepublikovou společností. Nedá se opomenout vývoj šlechty z období konce 19. století do nástupu nacismu, v práci Eagla Glassheima *Noble Nationalist. The transformation of the Bohemian Aristocracy*, která zahrnuje časové období konce 19. století a první polovinu 20. století.

Tento negativní společenský stav pokračoval až do počátku druhé světové války, kterou někteří šlechtici uvítali jako návrat ke starým časům. Někteří z nich však i přes nabízené výhody, které plynuly z nacistického režimu, odmítli. Tyto události se promítají ve vzpomínkách Františka Schwarzenberga v díle *Český šlechtic František Schwarzenberg*, nebo Cecilie Sternbergové, jejíž vzpomínky popisují emigraci v roce 1948. Po této děsivé kapitole světových dějin byla v českém prostředí celá šlechta brána jako synonymum němečtví, tudíž jako přátelské. Po roce 1948, kdy byla celá šlechta ideovým učením komunismu „zničena“, se

na ni nehodilo poukazovat, a pokud tak pouze v negativním smyslu. Po roce 1989 se však šlechta připomněla restitucemi majetků, tak i vydáváním šlechtických biografí či badatelským výzkumem jejich bouřlivé historie.

Básnickou tvorbou, jež byla spojována se zpracováním šlechty, se zabývá práce Roberta Saka a Zdeňka Bezeckého *Dáma z rajskeho ostrova: Sidonie Nádherná a její svět*, nebo stejný motiv v díle Aleny Wagnerové *Sidonie Nádherná a konec střední Evropy*.

Má bakalářská práce se také zabývá politickým děním. Chtěla bych se tedy stručně zmínit o literatuře, která mi byla nápomocna. Z politických publikací je nabídnuto větší časové spektrum, avšak ani to nezahrnuje všechna důležitá časová období české politiky a rozhodně není uspokojivé. Základními publikacemi historie po vzniku první republiky je práce Otty Urbana v díle *Česká společnost 1848-1918* a Antonína Klimka *Velké dějiny zemí Koruny české. Svazek XIII*. Politický vývoj šlechty se dá vystopovat od série děl Marie Mžkové *Šlechta ve službách diplomacie*. Kniha Jana Galandauera *František kníže Thun: Místodržící českého království* se dotýká doby před přelomem 19. a 20. století a její stopa pokračuje k první světové válce. Vznikem a vývojem politických stran se zabývá obsáhlá publikace Jiřího Malíře *Politické strany: vývoj politických stran a hnutí v českých zemích a Československu 1861-2004*. Na ní podrobně navazuje Antonín Okáč v díle *Rakouský problém a list Vaterland 1860-1871*, který se zabývá politickým programem šlechty v 2. polovině 19. století.

2. Rod Sternberg

Hrabata ze Sternbergu, či počestěle Šternberka, patřili mezi nejstarší českou šlechtu, jejíž kořeny nejsou doložené. Jejich původ je tedy neznámý, ale podle erbovní pověsti byl zakladatelem rodu Kašpar, jeden ze tří králů, kteří se přišli poklonit narozenému Ježíši Kristu. Šternberská hvězda na erbu je tedy hvězdou betlémskou.²

Jako první doložený zástupce rodu je uváděn Diviš z Divišova, údajný rádce Soběslava I. Prvním mezníkem v historii rodu se stal rok 1130 - rok Divišovy smrti.³ Rod pokračoval jeho syny Divišem a Zdeslavem, kteří rod rozšířili.⁴ Poté rod získával na důležitosti - za služby králi dostávali odměny v podobách půdy, či vyznamenání. Od 12. století do 20. století se páni ze Šternberka rozvětvili na několik větví. Postupné vylíčení všech jejich osob nepatří k jádru práce, avšak doplňují její širší kontext v následujících kapitolách, tudíž tyto životní cesty předků Vojtěcha Sternberga pouze nastíním.

Rodové jméno ze „Šternberka“ se poprvé objevuje u Zdeslava, jež se mezi léty 1235-1241 označoval „z Chlumce nad Cidlinou“, od roku 1242 však již užívá přízvisko „ze Šternberka“. Zdeslav vybudoval na svém panství nový hrad nad řekou Sázavou, a pojmenoval ho po svém erbu.⁵

Za období vlády Václava I., během níž nastaly v roce 1241 vpády Mongolů, a poté i Uhrů v roce 1252, bylo zaznamenáno, že jejich vstupu zamezil příslušník tohoto rodu. Prameny jsou však v této věci nejisté. Jediné co z nich vyplývá, je to, že po těchto událostech dostal jistý šlechtic statky u Olomouce, kde vystavěl hrad, dnes známý jako Moravský Šternberk. Většinou je ovšem pokládán za bájného předka,⁶ a je možné, že tímto šlechticem byl míněn výše zmiňovaný Zdeslav,⁷ jenž své hrady později rozdělil mezi své potomstvo, ze kterého se rozdělily mohutné větve Šternberků:

- 1) Moravská větev, jež měla v držení Lukov a Moravský Šternberk;

² MAŠEK, Petr. *Modrá krev*. 3. vydání. Praha. 2003. s. 268. ISBN 80-204-1049-X.

³ Dostupné z WWW <<http://genealogy.euweb.cz/sternbg/sternbg1.html>> [cit. 2011-04-17]

⁴ Zahrádka, František. *Inventář: Rodinný archiv Šternberků Častolovice*. Zámrsk: Státní oblastní archiv Zámrsk. 1986. s. 4.

⁵ Zahrádka, František. *Inventář: Rodinný archiv Šternberků Častolovice*. Zámrsk: Státní oblastní archiv Zámrsk. 1986. s. 4.

⁶ Halada, Jan. *Lexikon české šlechty I*. Praha. 1994. s. 158. ISBN 80-85770-11-3.

⁷ Zahrádka, František. *Inventář: Rodinný archiv Šternberků Častolovice*. Zámrsk: Státní oblastní archiv Zámrsk. 1986. s. 4-6.

2) Holičtí ze Šternberka, kteří vlastnili Holice, Chlumeč nad Cidlinou a Chvojno. Zde bych upozornila na známou osobnost Kunhuty ze Šternberka, která se stala manželkou Jiřího z Poděbrad a Kunštátu, zemřela však ještě před jeho nástupem na trůn.⁸

3) Konopišťští ze Šternberka. Pro další rozrod rodu je ovšem důležitá větev Konopišťských ze Šternberka. Jejím zakladatelem byl Zdeslav ze Šternberka, jenž držel na počátku 14. století hrad Český Šternberk, k němuž v roce 1325 přibýlo Konopiště.⁹

O sto let později vynikl ponejvíce Zdeněk ze Šternberka (* před 1420-1476), známého svými nestálými postoji, a to hlavně v záležitostech náboženských, které v té době hýbaly Střední Evropou. Byl původně katolického vyznání, ale pokud mu plynuly výhody od kališnické strany, neváhal jich využít. Na počátku své kariéry byl věrným služebníkem a spolubojovníkem krále Jiřího z Poděbrad, a stal se také pražským purkrabím. Za služby prokázané království získal města Měšice, Kostelec, výdaje plynoucí z Litomyšle, Roudnice a Helfenburku, Chotěbuzi, Kremže, Vitorezi. Roku 1462 však odmítl přijmout kompaktáta a mezi ním a králem Jiřím tak došlo k roztržce. V následně ustanovené Zelenohorské jednotě¹⁰ byl dokonce stanoven papežskou bulou vrchním velitelem katolíků proti králi. Za tuto změnu postoje byl zbaven všech nabytých statků. Před dalším stíháním se mu podařilo utéci k Matyáši Korvínovi, jemuž pomáhal v boji proti králi Jiřímu. Poté co se stal Matyáš českým králem, byl Zdeněk ze Šternberka ustaven nejvyšším hejtmanem království Českého. Po smrti Jiřího z Poděbrad vedl Zdeněk válku s jeho nástupcem, Vladislavem Jagellonským. Od roku 1473 už s Čechy nebojoval, ale nechal si postupně nahradit všechny ztracené statky. Zemřel o tři roky později.¹¹

Jeho potomci v polovině 16. století opět získali Konopiště a Zelenou Horu. V této době je důležitá osoba Zdeňka ze Šternberka (+ 1575)¹², který byl faktickým předkem nynějších hrabat ze Šternberku, jehož potomci se rozrostli do několika větví. Z jeho synů se v době předbělohorské prosadil především Štěpán Jiří (1570-1625), který byl komorníkem

⁸ Zahrádka, František. *Inventář: Rodinný archiv Šternberků Častolovice*. Zámrsk: Státní oblastní archiv Zámrsk. 1986. s. 16.

⁹ Zahrádka, František. *Inventář: Rodinný archiv Šternberků Častolovice*. Zámrsk: Státní oblastní archiv Zámrsk. 1986. s. 20.

¹⁰ Byl to spolek české a moravské katolické opozice proti českému králi Jiřímu z Poděbrad. Jejím cílem bylo též dopomoci uherskému králi Matyáši Korvínovi na trůn. Trvala od r. 1465-1485. V jejím čele stál právě Zdeněk ze Šternberka a Konopiště. Viz < <http://zelenahora.cz/14.htm> > [cit. 2011-04-21]

¹¹ Zahrádka, František. *Inventář: Rodinný archiv Šternberků Častolovice*. Zámrsk: Státní oblastní archiv Zámrsk. 1986. s. 23-24.

¹² Zahrádka, František. *Inventář: Rodinný archiv Šternberků Častolovice*. Zámrsk: Státní oblastní archiv Zámrsk. 1986. s. 28.

císaře Rudolfa II. a zasazoval se o vydání Majestátu. Zúčastnil se bitvy na Bílé hoře, ale brzy poté přestoupil ke katolictví a stal se nepřítelem svým bývalým druhům. Zemřel roku 1625.¹³

Druhý syn Štěpána Jiřího, Jan Rudolf, vyměnil Postoloprty a Vodolice roku 1637 za Zásmyky. Jeho mladší syn Oldřich Adolf Vratislav (1627-1703) navázal na slávu předků. Byl tajným radou, rytířem Zlatého Rouna a rovněž nejvyšším purkrabím království českého. Jeho manželkou byla Annu Lucie Slavatová z Chlumu a Košumberka, díky čemuž obdržel po vymření Slavatů Žirovnici a Stráže. V roce 1695 zakoupil Častolovice, Cerhenice a Předbor. Na statky Častolovice a Zásmyky zřídil roku 1702 z císařského povolení svěženství.¹⁴ Po jeho smrti se rodová linie rozdělila na dvě větve: Damiánovu a Leopoldovu.¹⁵

Zástupcem první větve byla osoba Františka Damiána (1667-1723), jenž zdědil po otci rodinný fideikomis, dům na Malé Straně a Cerhenice. Vybudoval si úspěšnou kariéru královského rady a zemského soudce. Z manželství s Marií Josefou von Trauttmansdorff (1681-1742) měl syna Františka Filipa (1708-1786), který byl pozdějším vyslancem na sněmu v Řezně, a na saském a polském dvoře. František Filip roku 1763 obdržel řád Zlatého rouna, o dva roky později se stal nejvyšším hofmistrem Marie Terezie. Roku 1735 pak obdržel pro sebe a své dědice imediátní¹⁶ říšský hraběcí stav se zasedáním a hlasováním ve švábském kolegiu říšských hrabat.¹⁷

Dědicem fideikomisu František Kristián (1732-1811) byl tajným radou a nositelem řádu Zlatého Rouna, jenž spojil svůj osud, a později i jméno, s hraběnkou Augustou Leopoldou von Manderscheid (1744-1811), dědičkou panství Blankenheim, Geroldstein, Manderscheid a Kehl.¹⁸

Nástupcem a dědicem Františka Kristiána byl František Josef Václav (1763-1830), který své mládí prožil v Kolíně nad Rýnem. Potom, co strávil část života cestováním, se rozhodl žít v Praze. Stal se jedním z duchovních otců zároveň donátorů budoucího Národního muzea, čímž se spojil s elitou své doby. Počátky Národního muzea jsou spojeny se vznikem

¹³ ZHRÁDKA, František. *Inventář: Rodinný archiv Šternberků Častolovice*. Zámrsk: Státní oblastní archiv Zámrsk. 1986, s. 31-32.

¹⁴ Svěženství (neboli fideikomis) je nezcizitelný majetkový soubor, jehož vlastnictví náleží všem rodinným příslušníkům svěženství, avšak majitelem je v konkrétním okamžiku vždy osoba určená posloupností stanovenou zakladatelem svěženství a uvedenou ve zřizovací listině (například nejstarší žijící potomek zakladatele svěženství). Takový majetek tedy nebyl předmětem dědění a bylo zamezeno jeho drobení, zcizení a zatížení. Viz více na ŽUPANIČ, Jan. *Nová šlechta rakouského císařství*. Praha. 2006. s. 248. ISBN 80-86781-08-9. Fideikomis byl zrušen v roce 1924., 19. 4

¹⁵ ZHRÁDKA, František. *Inventář: Rodinný archiv Šternberků Častolovice*. Zámrsk: Státní oblastní archiv Zámrsk. 1986, s. 32.

¹⁶ imediátní – bezprostřední, přímý; http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/hledat?typ_hledani=prefix&cizi_slovo=imedi%E1tn%ED

¹⁷ ZHRÁDKA, František. *Inventář: Rodinný archiv Šternberků Častolovice*. Zámrsk: Státní oblastní archiv Zámrsk. 1986. s. 32.

¹⁸ Dostupné z WWW <<http://genealogy.euweb.cz/sternbg/sternbg15.html>> [cit. 2011-04-17]

1796 soukromé „Společnosti vlasteneckých přátel umění“ roku 1796, a o čtyři roky později vzniknuvší „Akademie výtvarných umění“. František Josef Václav přispěl do sbírek budoucího muzea obrazy, rytinami, sbírkou numismatiky a veškerými svými písemnostmi. Dále má zásluhy na rozvoj českého dějepiscetví tím, že ustavil svým archivářem Františka Palackého a podporoval ho v jeho činnosti. Císař František I. udělil Františku Josefovi Leopoldův řád, učinil ho tajným radou a nejvyšším komorníkem Českého království v roce 1824. František Josef se ovšem přes všechny své úspěchy nedočkal mužského potomka, a stává se tak posledním členem této šternberské větve, která s jeho smrtí zaniká.¹⁹

Leopoldovu větev zakládá mladší syn Adolfa Vratislava, František Leopold (1680 - 1745). Byl tajným radou i prezidentem komory. Po svém otci podědil Předboř, po strýci Václavu Vojtěchovi zelenohorský fideikomis, matka mu odkázala Žirovnici a Stráš. Tyto všechny statky mimo Žirovnice však prodal, a za tyto finance nechal zřídit s panovnickým povolením roku 1731 peněžní fideikomis o 130 000 zlatých. Oženil se s Marií Annou Johannou von Schwarzenberg (1688-1757), se kterou měl dva syny: Adama Františka Arnošta a Jana Nepomuka.²⁰

Mladší Jan Nepomuk (1713-1798) se zúčastnil bojů proti Turkům i sedmileté války, kde byl raněn. Stal se tajným radou a podkomořím. Zanechal po sobě dva syny – Jáchyma a Kašpara.²¹

Jáchym (1755-1808) zasvětil svůj život studiu a vědě. V roce 1788 sloužil pod vedením generála Laudona. V 80. letech 18. století podnikal v železářské manufaktuře. Za svého života podnikl mnoho cest, během kterých získal řadu poznatků, jež později sepisoval a vydával tiskem. Zemřel svobodný.²²

Jáchymův bratr, Kašpar Maria ze Šternberka (1761-1838), byl jako mladší syn předurčen pro církevní dráhu. Už od mládí projevoval zájem o pro přírodní vědy. Po úspěšných studiích v Římě byl povolán do Řezna, kde spravoval panství svého otce. V roce 1785 byl uveden do řezenské biskupské kapituly, poté byl jmenován dvorním komorním radou a předsedou zemského direktoria, k čemuž mu bylo přiděleno proboštství ve Freising. V tomto období se Kašpar začal intenzivně věnovat přírodním vědám. Po bratrově smrti roku 1808 a po bitvě u Eckmühlu roku 1809 byla zničena většina jeho výzkumu v oblasti botaniky,

¹⁹ Zahrádka, František. *Inventář: Rodinný archiv Šternberků Častolovice*. Zámrsk: Státní oblastní archiv Zámrsk. 1986. s. 33-34.

²⁰ Zahrádka, František. *Inventář: Rodinný archiv Šternberků Častolovice*. Zámrsk: Státní oblastní archiv Zámrsk. 1986. s. 34-35.

²¹ Zahrádka, František. *Inventář: Rodinný archiv Šternberků Častolovice*. Zámrsk: Státní oblastní archiv Zámrsk. 1986. s. 35.

²² Zahrádka, František. *Inventář: Rodinný archiv Šternberků Častolovice*. Zámrsk: Státní oblastní archiv Zámrsk. 1986. s. 35.

a tak se roku 1810 rozhodl pro návrat do Čech, kde v rodinném sídle na zámku Březina u Radnic založil novou botanickou zahradu. Od té doby se věnoval své vědecké činnosti a jejímu povznesení v Českém království. Později věnoval Národnímu muzeu, jež spolu s bratrancem Františkem Josefem podporoval, své sbírky zkamenělin, rozsáhlý herbář cizokrajných rostlin a značnou šternberskou knihovnu. Jeho dílo nakonec vyšlo pod názvem „Versuch einer geognostisch-botanischen Darstellung der Flora der Vorwelt“.²³ Přátelil se také s osvícenci své doby: známé je jeho korespondenční přátelství s literátem Johannem Wolfgangem Goethem. Zemřel roku 1838 a zanikl jím i další vývod dynastie.²⁴

Adam František Arnošt (1711-1789), syn Františka Leopolda, měl ve svém držení Žirovnici. Za svého života získal posty svatováclavského rytíře, tajného rady, zemského soudce a nejvyššího zemského maršálka Českého království. Byl třikrát ženatý: nejprve s Marií Theresií von Waldburg-Zeil (1712-1749), podruhé s Marií Christinou von Dietrichstein (1726-1766) a potřetí s Marií Annou Vlčkovou (+1807). Měl celkem 18 dětí, ale přečkalo ho jen několik dcer a dva synové - Adam, který zemřel svobodný, a Josef Leopold (1770/1776-1858), který původně s bratrem vlastnil Žirovnici, později ji však odkoupil sám. Později přikoupil panství Malenovice a Pohořelice. Po vymření starší větve (roku 1838) zdědil rodinný fideikomis. Stal se císařským komořím a svatováclavským rytířem. Zanechal po sobě tři syny – Jaroslava (1809-), dědice rodinného fideikomisu a dědičného člena panské sněmovny říšské rady, jenž zemřel bezdětný, a Leopolda a Zdenka.²⁵

Druhým synem byl Leopold Mořic (1811-1899). Ten měl v držení po otci Žirovnici a Malenovice. V roce 1874 zdědil po bratrovi rodinný fideikomis. Ještě předtím se však věnoval vojenské kariéře, kdy vlastnil osmý dragounský pluk. Byl tajným radou a dědičným členem panské sněmovny říšské rady. Pro své hrdinské činy byl v letech 1848, 1849 a 1859 vyznamenán řády Marie Terezie a Leopoldovým Zlatým rounem. V roce 1898 obdržel od císaře ke svému padesátiletému jubileu vyznamenání rytíře Řádu Marie Terezie v briliantech. V roce 1863 se oženil s Louisou, kněžnou z Hohenlohe-Barteinstein-Jagtsberg (1840-1873). Měli spolu pět dětí: Jaroslava Leopolda (1864-1891), Leopolda Alberta Mariu Jindřicha

²³ STERNBERG, Kaspar Graf von, *Versuch einer geognostisch-botanischen Darstellung der Flora der Vorwelt*. Regensburg. 1825

²⁴ Zahrádka, František. *Inventář: Rodinný archiv Šternberků Častolovice*. Zámorsk: Státní oblastní archiv Zámorsk. 1986. s. 35-41.

²⁵ Zahrádka, František. *Inventář: Rodinný archiv Šternberků Častolovice*. Zámorsk: Státní oblastní archiv Zámorsk. 1986. s. 41.

Karela Boromejského (1865-1937), Marii Karolinu (1867-1892), Vojtěcha Václava (1868-1930), Eleonoru Marii Jindřišku Aloisii (1873-1960).²⁶

Třetí syn Adama Františka byl Zdeněk (1813-1900), rytíř maltézského řádu a dědic Radnice, dědictví po Kašparovi. Roku 1841 přikoupil zámky Český Šternberk a Jemniště. Ženatý byl s hraběnkou Marií Sophií von Stadion-Thannhausen (1819-1873). Z jejich početného potomstva vzešla další odnož rodu.²⁷ I té byl po roce 1948 zabaven majetek, ale jako jedinému majiteli, Jiřímu Douglasovi (1888-1965), bylo povoleno na svém rodovém hradě zůstat ve funkci kastelána. Po roce 1989 jim byl majetek navrácen.²⁸

Dědicem rodinného fideikomisu byl Leopold Albert Maria Jindřich Karel Boromejský (1865-1937), který měl v držení zároveň Žirovnici a Malenovice. Stal se komořím a dědičným členem panské sněmovny říšské rady. Jeho žena Franziska Henrietta Johanna Maria Larisch von Mönnich (1873-1933) mu porodila sedm potomků.²⁹

Rodová linie pokračovala jeho synem Leopoldem Stanislavem Františkem Jindřichem Felixem Mariou (1896-1957), jenž byl uznán vlastnictvím celého fideikomisu, který zahrnuje statky v Častolovicích a Zásmukách s veškerým jeho vybavením, a dále také vlastníkem dvoru Chotuchov se zbylými 40 ha polí a 100 ha lesů. Za 2. světové války byla na tyto majetky uvalena nucená německá správa. Po válce jim byly majetky vráceny, aby jim v roce 1948 byly pozemkovou reformou znovu odebrány. Leopold Sternberg byl posledním držitelem později zaniklých statků. Oženil se s Cecilii Reventlow-Criminil (1908-1983), s níž měl jedinou dceru.³⁰

Po pádu komunismu byly zabavené nemovitosti Šternberků navráceny doposud žijící Leopoldově dceři, Dianě (*1936).

Tito Vojtěchovi rodinní předci byli mnohdy různě politicky angažovaní, avšak i po urputných vnitřních bojích, se přiklonili na stranu svého krále a nedělali nic, co by si panovník nepřál. Otázka češství v 19. století se dala vykládat mnoha způsoby, ať už se jednalo o náklonnost k císaři, nebo české kultuře a národnosti.

²⁶ Zahrádka, František. *Inventář: Rodinný archiv Šternberků Častolovice*. Zámorsk: Státní oblastní archiv Zámorsk. 1986. s. 42.

²⁷ Zahrádka, František. *Inventář: Rodinný archiv Šternberků Častolovice*. Zámorsk: Státní oblastní archiv Zámorsk. 1986. s. 42.; nebo také na WWW <<http://genealogy.euweb.cz/sternbg/sternbg16.html>> [cit. 2011-04-17]

²⁸ Mašek, Petr. *Modrá krev*. 3. vydání. Praha. 2003. s. 272. ISBN 80-204-1049-X

²⁹ Zahrádka, František. *Inventář: Rodinný archiv Šternberků Častolovice*. Zámorsk: Státní oblastní archiv Zámorsk. 1986. s. 43.

³⁰ Zahrádka, František. *Inventář: Rodinný archiv Šternberků Častolovice*. Zámorsk: Státní oblastní archiv Zámorsk. 1986. s. 44.

2. Hrabě Vojtěch Václav Sternberg (1868-1930)

Vojtěch Sternberg patřil rozhodně mezi politicky výraznější osoby ve svém rodě, ba i mezi šlechtou v době, ve které žil. Proslul svým nekonvenčním a bouřlivým životem, avšak nikdy se nezpronevřil sobě ani tomu, čemu věřil. I když vybočoval ze šlechtické společnosti, která byla velice přísná proti změnám šlechtického³¹, nebyl z ní nikdy vyhnán.³²

Vojtěch Václav Sternberg se narodil do specifické společenské skupiny – šlechty. Šlechtické rody v Českém království by se daly rozdělit mnoha způsoby – dle národností habsburské monarchie, či podle hierarchizace držení moci na císařském dvoře, nebo říšském sněmu, nebo také dle doby příchodu rodu do Čech. Sternbergové patřili mezi nejstarší českou zemskou šlechtu, jež měla své kořeny už v době vládnoucího rodu Přemyslovců. A také téměř vždy tento rod patřil mezi věrné poddané svého panovníka. V průběhu dějin se osobnosti tohoto rodu podílely na chodu státu, ať již po boku panovníka nebo na lavici říšského sněmu či na poli kultury.

Život šlechtice v 19. století nebyl zcela jednoduše privilegovaný, k čemuž ho předurčoval šlechtický původ. V 19. století byla již šlechta zcela uzavřenou skupinou, která se uzavírala před nově nobilitovanými jedinci a lpěla na svých tradicích. V 19. století šlechta postupně začala ztrácet svůj vliv. Byla nahrazována nově nobilitovanými osobami, které tyto ocenění dostávaly za služby prokázané monarchii. Mezi něž patřili průmyslníci, úředníci, vojáci, politikové či umělci.³³ Je paradoxní, že v době, kdy nastával útlum šlechtických pravomocí, stále tito nově nobilitovaní příslušníci toužili do této elity patřit, a napodobovali její životní styl. Reakce staré šlechty byla taková, že se z ní stala naprosto nepropustná skupina, tzv. první společnost, která se spolčovala a uzavírala sňatky pouze mezi sebou. Uznávala pouze stáří rodu a tradiční lpění na svých výsadách či postavení.³⁴ Výjimkou byli jedinci, kteří uzavřeli sňatek mimo své postavení. Ti byli poté mnohdy z této společnosti vyloučeni.³⁵

³¹ Což byl např. nerovný sňatek.

³² ŽUPANIČ, Jan. *Nová šlechta rakouského císařství*. Praha. 2006. s. 25. ISBN 80-86781-08-9.

³³ ŠVAŘÍČKOVÁ-SLABÁKOVÁ, Radmila. *Rodinné strategie šlechty: Mensdorffové-Pouilly v 19. století*. Praha. 2007. s. 81. ISBN 978-80-7203-859-6.

³⁴ SLABÁKOVÁ, Radmila (Ed.). O exilu, šlechtě, Jihoslovanech a jiných otázkách dějin moderní doby. In *Sborník k narozeninám Arnošta Skoupého*. 2004. s. 81-84. ISBN 80-244-0781-7.

³⁵ ŠVAŘÍČKOVÁ-SLABÁKOVÁ, Radmila. *Rodinné strategie šlechty: Mensdorffové-Pouilly v 19. století*. Praha. 2007. s. 192-193. ISBN 978-80-7203-859-6.

3.1 Dětství

Vojtěch Václav, či častěji zvaný německy Adalbert, pro rodinu a přátele zdobně Monši, Sternberg se narodil hraběti Leopoldu Mořici (1811-1899) Sternbergovi z častolovické části rodu a Louise Hohenlohe-Barteinstein-Jagtsberg (1840-1873). Přišel na svět dne 14. ledna 1868 v Pohořelicích u Napajedel. Narodil se do početné rodiny pěti sourozenců jako čtvrtý, pokud by zemřeli snad jeho starší sourozenci, stal by se držitelem rodinného svěřenství, což se ale nestalo. Nejstarším bratr byl Jaroslav Leopold (1864-1891), poté Leopold Albert Maria Jindřich Karel Boromejský (1865-1937) – pozdější dědic fideikomisu, Maria Karolina (1867-1892) a Eleonora Marie Jindřiška Aloisia (1873-1960). Rodinu řídil otec Leopold, uvyklý na poslušnost vojáků, pevnou rukou. Jak sám sobě Vojtěch řekl: „*jsem z rodu státníků a vojáků, ne dvorních hodnostářů*“³⁶, čímž by se dala charakterizovat především osoba jeho otce i jeho samotného, jehož nechuť k aktům dvorních hodnostářů bude zřejmá v průběhu mé práce. Leopold Sternberg byl určen rodem k držbě místa v panské sněmovně říšské rady, avšak na rozdíl od většiny zemských šlechtických rodů, a později i svého syna, byl centralistického zaměření. O vztahu k otci se Vojtěch mnoho nerozepisuje, pouze vzpomíná a srovnává, kdy otec figuroval jako prostředník předávání informací, nebo se otce bezprostředně týkaly. Pokud psal o otci, byla z jeho slov cítit velká inspirace a autorita, která jejich vztah provázela. Jestliže se hrabě Sternberg zmiňoval ve svých spisech či dopisech o otci minimálně, o jeho matce v těchto dokumentech nepadlo ani slovo. Snad za to mohl její brzký skon v roce 1873, kdy bylo Vojtěchovi pouhých pět let.

3.2. Vzdělání

Jedním z důležitých mezníků dětství Vojtěcha Sternberga byla výchova a vzdělání. Byl pokřtěn a odmala vychováván v katolické víře, jíž opatroval a bránil ji poté před nepřátelsky naladěnou mladočeskou politikou, jež s katolickou vírou spojovala klerikalismus.³⁷ O dětství ani vzdělání Vojtěcha Šternberka nebyly nalezeny žádné zprávy, které by mohly naznačit jeho výchovu a studium. Tudiž bych ráda naznačila, jak by mohla vypadat výchova u jiného rodu ve stejném období, a to u sekundogeniturní větve Schwarzenbergů. Zde měla od nejmenších let šlechtické děti v péči kojná, poté chůva. S výchovou se začalo velice brzy, a to mezi 3-6 lety. Chlapce vyučoval vychovatel, který býval často student, nebo již měl ukončená studia. O dívky se starala guvernanka,

³⁶ SOA Zámorsk RA Šternberků Častolovice, k. 8, dopis z 28. 10. 1926 od Adalberta Sternberga pro Ferdinanda Pereiru

³⁷ STERNBERG, Václav Vojtěch. *Útoky mladokonzervativního šlechtice*. Choceň. 1906. s. 29.

neprovdaná slečna s dostatečným vzděláním. Jedním z největších vkladů do studia byly jazyky. Byly to němčina, angličtina, francouzština, latina a klasická řečtina vyučovány rodilým mluvčím. Mnohdy jazyky doplňovala také čeština, avšak to je otázka osobních priorit rodu. Studium probíhalo doma až do maturitní zkoušky, přičemž zkoušky probíhaly na škole. Mezi vyučované předměty patřilo náboženství, kreslení, tanec humanitní studia. Poté následovala vysokoškolská studia, kam již mladý šlechtic musel docházet sám.³⁸ Vojtěch svá studia ukončil studiem národního hospodářství na univerzitě ve Štrasburku. Závěrem studia absolvoval vojenskou službu, kde dosáhl hodnosti rytmistra³⁹.

Žádné podrobné informace o studiu Vojtěcha Sternberga nezachovaly. Ale dle pramenů je možné porovnat jazyky, které ovládal – jistě to byla němčina, angličtina, francouzština a latina, které dobře užíval ve svých spisech. Kde je ale čeština? Uměl Vojtěch Sternberg jako český šlechtic česky? Jeho politické brožury, které byly vydávány tiskem, byly psány česky. Ty jsou však tištěné, takže to neznamená, že nemohly být dodatečně přeložené. Je možné, že jeho hlavní písemná pozůstalost, jež byla psána německy, byla určena pro univerzální širší společnost, které zanechal svá díla jako odkaz, kde převažovala právě němčina. Tudíž se žádné prameny v českém jazyku nedochovaly. Ač měl veliké sympatie ke všemu českému, doklad znalosti českého jazyka chybí.

Své nabyté vědomosti ze studia zcela využíval. Nejdříve při správě velkostatků svých příbuzných, nebo ve své politické kariéře, a to ve svých politických syntézách. Dokázal svými znalostmi vysvětlit jádra politických a hospodářských problémů, čímž přispíval k objasnění chodu monarchie, či naznačil její budoucí obraz. Ve svých ekonomických a politických závěrech se často nemýlil, protože byly důležité složky, které ovlivňovaly chod monarchie.

3.3. Dospělost

Po studiích a vojenské službě nastala doba mladických cest. Byly to cesty směsí dobrodružství a nebezpečí. Začaly roku 1890, kdy ve svých 22 letech odjel do Afriky. Procestoval Saharu, Tunis a Alžír. Poté jeho cesty zamířily do jižní Afriky. Okolo roku 1899 navštívil Istanbul, přes Malou Asii se dostal opět do Afriky, Egypta, dolů k Zanzibaru, tehdejší Německou Východní Afriku, a Transvalsku, kde se zúčastnil búrské války. Roku 1900 byl však zajat Angličany. Jeho cesty pokračovaly na počátku 20. století, kdy cestoval po Severní Americe.

³⁸ BEZECTNÝ, Zdeněk. *Příliš uzavřená společnost*. České Budějovice. 2005. ISBN 80-7040-698-4. s. 87-88

³⁹ Tj. nižší důstojnická hodnost.

Čas zklidnění a dospění se projevil ukončením cest. Po těchto cestách se již usadil v Českém království.⁴⁰ Z těchto cest si přivezl nejenom mnohé zážitky a šrámy, ale také znalost prostředí ne vždy rozvitých zemí, také rozšíření jazykových znalostí šesti jazyků,⁴¹ pokud jich tedy nenabyl již ze své výchovy, což není známé ani prokazatelné. O těchto svých dobrodružstvích také napsal mnoho stránek, hlavně o zážitcích z búrské války. Toto literární dílo by si zasloužilo mnohem více prostoru, ze kterého by vznikl příjemný cestopis. Bohužel, v jeho pramenné pozůstalosti nebylo nalezeno nic z jeho cest.

Když byl zajat Angličany v búrské válce na počátku 19. století a byl odvezen do Velké Británie. Místo odporu ke svým věznitelům ho ovlivnila velikost a síla anglického prostředí. Obdivoval jejich kulturu, rozmach, kterého se dosáhlo díky politickému zřízení, jehož obhajobě se věnoval i po návratu do vlasti. Z čehož oproti svému otci aktivně užíval politické vlivy konzervatismu.⁴² Je těžko řešitelné, zda toto zřízení neobdivoval pouze pro ještě stále silnou a funkční šlechtu, která v Českém království tak silné domácí zázemí neměla. Jedním ze způsobů, kterým se šlechta mohla vydat zpět ke svému silnému postavení, byla možnost se společensky neodlišovat od ostatního vzrůstajícího se měšťanstva a přejmout jeho podnikavý duch, což se neuskutečnilo. Právě zde, v této adaptabilitě k měšťanské vrstvě, viděl jeden z rozdílů mezi britskou a rakousko-uherskou, čili také českou, šlechtou.⁴³ Tato možnost se však tehdejší společnosti zdála společensky nepřijatelná a ještě do konce 2. půlky 20. století tento životní styl a pravidla trvala.

Vojtěch Sternberg se ve svém působení neoženil. Tato absence však neznamena, že by neměl o ženy zájem. Z jeho básní číší, že měl k ženám velice blízký a vřelý vztah, ba ženy velice uctíval jako svátost.

3.1.1. Práce a radovánky

Od ukončení cest provázelo jeho život politické řemeslo. Tato část jeho života však je zmíněna v celé kapitole mé práce Politická kariéra Vojtěcha Sternberga. Mimo jeho politické činnosti se musel také nějak žít. Byl hospodářským správcem velkostatků svých příbuzných. K tomu ho předurčovalo jeho hospodářské vzdělání, které nabyl na univerzitě. Mezi tyto příbuzné se řadili např. bratr Leopold, rody Metternichů, Crojů, či Hugo Mikuláš Salm-

⁴⁰ ŽUPANIČ, Jan. *Nová šlechta rakouského císařství*. Praha. 2006. ISBN 80-86781-08-9. s. 24.

⁴¹ JOHNSTON, William M. *The Austrian mind: an intellectual and social history, 1848-1938*. University of California Press, 1983.

⁴² STERNBERG, Václav Vojtěch. *Útoky mladokonzervativního šlechtice*. Choceň. 1906. s. 2.

⁴³ STERNBERG, Václav Vojtěch. *Česká politika ve světle pravdy*. Choceň. 1904. s. 50-51.

Reifferscheidt-Raitz⁴⁴ z velkostatku Rájec, jenž byl synem jeho mladší sestry Eleonory (1873-1960).⁴⁵

Mimo spravování velkostatků a své politické kariery se v této době věnoval i trochu odlišným činnostem, ze kterých vycházely neutěšené finanční poměry. Pohyboval se na závodních i hernách, kde mu nedělalo problémy hrát o velké peníze.⁴⁶ Tyto marnotratné kratochvíle patřily mezi typické krácení času šlechty, jež se od minulého století příliš nelišilo. Jako nejčastější zábava pro pány byl lov, hostiny, pitky, koně, později závodní auta, a milostné pletky.⁴⁷

S těmito kratochvílemi se pojilo časté cestování, a to mezi hlavním městem a velkostatkem střídajícího se dle ročního období. Vojtěch však žádný velkostatek nevlastnil, pouze spravoval a v průběhu let ne pouze jeden. Jeho cesty však by nebyly příliš jiné. Mohl cestovat za rodinou či přáteli, nebo za prostými radovánkami. Pro čas radovánek byl i pojmenován měsíc – Jubetwochen. Celý měsíc se konaly různé události, jako např. tenisové a pólové turnaje, také se běželo Vídeňské derby. Poté pokračovalo pólo ve Frankfurtu, či závody v Baden-Badenu. V zimě radovánky pokračovaly cestami do Monte Carla nebo Cannes.⁴⁸ Jedním z nejznámějších a nejprestižnějších vídeňských klubů byl Jockey klub⁴⁹, jehož byl Vojtěch členem.

3.1.2 Válka

Když začala první světová válka, Sternberg cítil jako svou povinnost monarchii či armádě jít do boje. I když mohl být problém vysoký věk, stejně narukoval. Dá se hovořit o povinnosti, protože z jeho korespondence je jisté, že ve válku ani vítězství nevěřil. Riskoval svůj život jako jeden z letců v Badenu. Jeho působení v této oblasti bylo však v seznamu, který měl oficiálně dostat panovník z tohoto válečného působiště, zamlčeno, avšak císař Karel I. se o jeho přítomnosti stejně dozvěděl. Sternberg za tuto odvalu a zásluhy v první světové válce dostal velkokříž a hodnost kapitána. To na Vojtěcha natolik zapůsobilo, že od této chvíle přidal své síly k ochraně Karlova trůnu a jeho rodiny, což považoval za přesvatou věc.⁵⁰

⁴⁵ ŽUPANIČ, Jan. *Nová šlechta rakouského císařství*. Praha. 2006. s. 24. ISBN 80-86781-08-9.

⁴⁶ STERNBERG, Václav Vojtěch. *Útoky mladokonservativního šlechtice*. Choceň. 1906. s. 1.

⁴⁷ STERNBERGOVÁ, Cecilia. *Cesta: Paměti české aristokratky*. Praha. 1996. s. 11. ISBN 80-204-0593-3.

⁴⁸ STERNBERGOVÁ, Cecilia. *Cesta: Paměti české aristokratky*. Praha. 1996. s. 74-75. ISBN 80-204-0593-3.

⁴⁹ Jockey klub – prestižní jezdecký šlechtický klub ve Vídni

⁵⁰ SOA Zámorsk RA Šternberků Častolovice, k. 8, dopis z 28. 10. 1926 od Adalberta Sternberga pro Ferdinanda Pereiru, s. 9.

V tomto období také začíná ve větším měřítku s poezií. Možná to byla jen chvíle uniknout k něčemu dokonalému, jako je znělost veršů, a na chvíli zapomenout na hrůzy války.

3.1.3. Po válce

Závěr války přinesl vytoužený mír, ale zároveň mnoho právních změn, které ovlivnily společenské postavení šlechty, jež budou ale rozvedeny níže. Tyto změny Vojtěch přivítal humorem sobě vlastním, kdy na své navštívence psal: „*Adalbert Sternberg povýšen do šlechtického stavu Karlem Velikým a téhož zbaven Karlem Rennerem*“⁵¹

Za první světové války si Vojtěch udělal nepřátele z vyšších kruhů rakouské politiky svými názory a kritikou jejich politiky. Bylo by naivní si myslet, kdyby tyto názorové srážky zůstaly bez následků. Následky jejich protiútoků byl nucen opustit svůj domov v Rakousku.⁵² Je zajímavé, že si k životu vybral Rakousko s ohledem na jeho tehdejší vlastenecké zaujetí k Českému království. Tato nepřátelství vychází z jeho politické činnosti, tudíž i tyto události budou více rozšířeny v kapitole, jež se zabývá politikou. Tyto nepřátelství ukončí až Sternbergova smrt.

3.1.4. Závěr života

Vojtěch Václav Sternberg zemřel v dubnu 1930. Skonal v Rakousku, kde žil. Dle Cecilie Sternbergové, „*zemřel na nadměrné pití*“⁵³. Byl pohřbený v klášterní zahradě františkánského kláštera v Zásmukách. Později v éře komunismu byl tento klášter však zrušen a ostatky exhumovány.⁵⁴ Ohlas nad jeho smrtí nebyl pouze lokální ani soukromý, mnoho evropských časopisů a novin projevilo svou soustrast po jeho smrti.

⁵¹ STERNBERGOVÁ, Cecilia. *Cesta: Paměti české aristokratky*. Praha. 1996. s. 68. ISBN 80-204-0593-3.: Karel Renner (1870-1950) byl rakouský sociolog a politik. Stal se rakouským kancléřem a poté i prezidentem. Za politické éry Karla Rennera byly zrušeny šlechtické tituly v Rakousku.

⁵² SOA Zámorsk RA Šternberků Častolovice, k. 8, dopis z 28. 10. 1926 od Adalberta Sternberga pro Ferdinanda Pereiru, s. 9.

⁵³ STERNBERGOVÁ, Cecilia. *Cesta: Paměti české aristokratky*. Praha. 1996. s. 68. ISBN 80-204-0593-3.

⁵⁴ STERNBERGOVÁ, Cecilia. *Cesta: Paměti české aristokratky*. Praha. 1996. s. 121. ISBN 80-204-0593-3.

4. POLITICKÉ NÁZORY VOJTĚCHA STERNBERGA

4.1. Vývoj politiky v Habsburské monarchii

Šlechta vždy zaujímala v monarchii vysoké posty. Bylo to dáno jejím většinovým vlastnictvím půdy na území monarchie, což bylo důležité pro chod soustátí. Ať už se jednalo o dvorskou službu na dvoře panovníka, ve státní správě, či postavení v církvi, nebo armádě. Předchůdci aktivních moderních politiků v období před i po březnu 1848 byli nejčastěji tajní radové, ministři, ale též diplomaté, či ministři zahraničí, jež drželi přední posty v čele důležitých úřadů uzpůsobených jejich vzdělání, původu i stykům. Byla to možnost jak zaopatřit kariéru pro mladšího syna.⁵⁵ Osoba z jiného než šlechtického prostředí neměla většinou možnost, jak se do tohoto chodu státu zapojit.

Vojtěch Václav Sternberg působil sice v politice až od pozdních 90. let 19. století, avšak všechna jeho tvorba a činnost navazovala na politiku vycházející z 19. století, tudíž bych ráda její počátky alespoň naznačila.

Změna stávajících poměrů nastala v době napoleonských válek, kdy byly porušeny nedotknutelné hranice a práva států. Tyto války rozdmýchaly oheň nacionalismu, který doutnal mnohá léta a vybuchl v roce 1848 revoluční vlnou, která zasáhla většinu Evropy. V Habsburské monarchii v roce 1848 přišel částečně příslib lepších politických zítřků, vydáním slíbené ústavy a svoláním sněmu všech zemí Rakouského císařství, který měl řešit ústavní požadavky. V jejich řešení se odrážely způsoby jednání osob a politické i sociálních rozlišení cílů důležitých pro následující léta. Tyto snahy byly brzy naplněny slíbenou ústavou, která byla později panovníkem oktrojována. Ústava deklarovala národní rovnoprávnost, potvrzovala základní občanská práva, nedávala však mnoho prostoru zastupitelským orgánům, které by se podílely na chodu soustátí. Naznačila uzpůsobení budoucího říšského sněmu, který byl rozdělen na horní komoru (tj. senát) a dolní (tzv. sněmovnu lidu). Sněm ovšem nebyl v pozdější době ani jednou svolán, a ústava nikdy nevzešla v platnost. Mimoto se zabýval dalším novým uspořádáním nových poměrů, a to např. výkupem z roboty, která byla zrušena v roce 1848, či novou obecní samosprávou, jež zrušila původní vrchnostenskou správu.⁵⁶ To vše však bez přispění sněmu, jenž byl již dříve rozpuštěn panovníkem. Konec

⁵⁵ MŽYKOVÁ, Marie. *Šlechta ve službách diplomacie: Španělsko, Anglie, Nizozemí*. Praha. 2001. s. 8. ISBN 80-86345-09-2.

⁵⁶ ŠTAIF, Jiří. *Obezřetná elita: česká společnost mezi tradicí a revolucí 1830-1851*. Praha. 2005. s. 357-359. ISBN 80-7363-014-1.

veškerým nadějím znamenal nástup přísného neoabsolutismu, který deklarovaly Silvestrovské patenty v roce 1851. Tento režim trval až do počátku 60. let. 19. století.⁵⁷

Zlom přišel v okamžiku, kdy Rakouské císařství přišlo v důsledku dalšího revolučního hnutí o své državy v Itálii, což vyvolalo řadu změn. Nové budoucí ústavní uspořádání deklaroval Říjnový diplom přijatý roku 1861. Ten navazoval na původní politické frakce z roku 1848/49. Tento stav vyústil o rok později v Únorovou ústavu⁵⁸, která nesplňovala obsah Říjnového diplomu⁵⁹. Ústava rozšiřovala pravomoce o říšský zákonodárný sbor, Poslaneckou sněmovnu, která byla volena zemskými sněmy, a panskou sněmovnu jmenovanou císařem (zatupovali ji šlechtici, arcivévodové či církevní hodnostáři). Výkonnou moc si ponechal panovník.⁶⁰

Tato ústava naznačila budoucí dualistické uspořádání, které přišlo o šest let později, roku 1867, Prosincovou ústavou. Ta dále upravila a rozšířila práva předešlé ústavy. Bylo to sedm zákonů, které např. daly říšské radě zákonodárnou pravomoc, zahrnovaly katalog základních práv občana, zřízení říšského soudu, nezávislost soudů, možnost uzavírat volně spolky či omezení suverenity císaře. Další složkou nové ústavy byl vyrovnávací zákon s Uhrami, jenž upravoval postavení Uher, které byly s Rakouskem spojeny osobou panovníka a záležitostmi týkající se zahraniční politiky, financí a armády. Tato ústava platila až do rozpadu Rakouska-Uherska.⁶¹

Abychom celkově pochopili myšlení politika této doby, je zcela jistě důležité alespoň částečné objasnění fungování politického systému Předlitavska. Nejvyšším zákonodárným orgánem byla říšská rada. Skládala se z poslanecké sněmovny a panské sněmovny. Poslanci do poslanecké sněmovny byli voleni na základě volebního kuriálního systému, který tvořily původně tři kurie. Patřila mezi ně velkostatkářská kurie, kurie městských a průmyslových komor, jež od sebe byly odděleny v roce 1872, a dále pak zahrnovala venkovskou kurii a zemské zastoupení. Ti byli posíláni dle počtu poslanců a rozdělení dle kurií. V panské sněmovně pobývali dědiční členové pocházející z řad rakouské aristokracie, duchovenstva a doživotně císařem jmenovaných členů. Zákon mohl být přijat jen po souhlasu obou komor. Volební období bylo na šest let a volby omezoval volební cenzus. Tento princip byl ukončen

⁵⁷ URBAN, Otto. *Česká společnost 1848-1918*. Praha. 1982. s. 91. 25-123-82.

⁵⁸ Únorová ústava byla dílem Antonína Schmerlinga. Ztrácela především federalistické uzpůsobení říjnového diplomu v centralismus. Viz. Více na OKÁČ. Antonín. *Rakouský problém a list Vaterland 1860-1871*. Brno. 1979. s. 56

⁵⁹ Říjnový diplom z 20. října 1860. Diplom deklaroval vyrovnání podmínek federalizací, právní nároky zemí a národů se skutečnými potřebami monarchie. Také zemským sněmům a říšské radě měl propůjčit větší pole působnosti, viz OKÁČ. Antonín. *Rakouský problém a list Vaterland 1860-1871*. Brno. 1979. s. 51.

⁶⁰ OKÁČ. Antonín. *Rakouský problém a list Vaterland 1860-1871*. Brno. 1979. s. 56.

⁶¹ URBAN, Otto. *Česká společnost 1848-1918*. Praha. 1982. s. 222-224. 25-123-82.

roku 1907, kdy vešel v platnost zákon o přímém, rovném a tajném volebním právu, který zrušil všechny kurie, a jenž byl určen mužům od 24 let.⁶²

Podřízeným orgánem říšské rady byly zemské sněmy. Ty měly za úkol spravovat zemské zákonodárství. Poslanci do nich byli voleni stejným kuriálním principem. Kromě nich zde byla místa pro tzv. virilisty.⁶³

4.1.2. Hlavní přehled politiky od roku 1861

Od ústavy v roce 1861 se poslanci se závazky v Českém království aktivně pokoušeli o česko-německé vyrovnání. Koncem jejich nadějí byla prosincová ústava v roce 1867. Ta splnila státoprávní cíle jiného státu, a to Uher. Pro všechny ostatní země soustátí zůstala politická situace obdobná jako před prosincovou ústavou. Kvůli zklamání z neúspěšné politiky vystoupili v roce 1868 čeští a moravští politici ze zemského sněmu, aby se pasivně angažovali pouze v odporu realizovaném poutěmi na důležitá místa české státnosti. V roce 1870 nastal však návrat do sněmu, aby začala jednání o česko-rakouském vyrovnání, která ačkoliv z počátku působila nadějně, skončila opakovaným neúspěchem, po kterém nastala další politika pasivity. Tuto neaktivitu neholdlalo tolerovat radikální křídlo Národní strany, což způsobilo, že se roku 1874 oddělilo a vytvořilo vlastní Národní stranu svobodomyslnou (tj. mladočeskou). Ta měla stejné cíle, jen se odlišovala způsobem jednání. Pasivní rezistence skončila v roce 1878, kdy do zemského sněmu vstupuje právě tato strana, mladočechů. V těchto letech byla zahájena tzv. drobečková politika, jež měla za úkol vydobýt vítězstvími reálné cíle pro svou zemi. Prvními úspěchy se mladočeši mohli honosit již v roce 1880, a to tzv. Stremayerovými jazykovými nařízeními, díky nimž byla ve vnějších úřadech zrovnoprávněna čeština s němčinou a poté v roce 1882 rozdělení Karlo-Ferdinandovy univerzity.⁶⁴ Čeští politikové i přes tyto úspěchy nepřestali toužit po rakousko-českém vyrovnání. Další možnost se jim naskytl v 90. letech, kdy čeští politikové v součinnosti s rakouskou vládou mohli přinést německo-české rozdělení v tzv. punktacích, které nakonec nebyly přijaty i díky straně Národní svobodomyslné, jež zde nebyla zastoupena a s těmito body nesouhlasila. Těmito body byl zapříčiněn pád Národní strany. Přeživší Národní strana svobodomyslná však nepřejala její styky ani politický program.⁶⁵

⁶² URBAN, Otto. *Česká společnost 1848-1918*. Praha. 1982. s. 222-225. 25-123-82.

⁶³ Drželi poslanecký mandát z titulu funkce, ne volby

⁶⁴ MALÍŘ, Jiří. *Politické strany: vývoj politických stran a hnutí v českých zemích a Československu 1861-1938*. Brno. 2005. s. 77. ISBN 80-7239-178-X.

⁶⁵ URBAN, Otto. *Česká společnost 1848-1918*. Praha. 1982. s. 395. 25-123-82.

Další prosazení českých národních cílů v rakouské politice, tzv. etapovou politikou, nastalo s vládou Kasimira Felixe Badeniho. V této éře byla vytvořena v roce 1896 pátá všeobecná kurie, do níž mohli volit všichni muži od 24 let. Dalším počinem byla tzv. Badeniho jazyková nařízení v roce 1897, která pro odpor německého obyvatelstva nebyla přijata. Po těchto počinech Badeniho vláda padla. Byly prováděny další pokusy, jak tyto problémy vyřešit, avšak neúspěšně. O dva roky později bylo také zavedeno všeobecné volební právo do říšské rady, a tím byly definitivně zrušeny kurie, zůstala pouze kurie všeobecná. Německo-české šarvátky pokračují až do uzavření sněmu, jehož obnovení se politikové již nedočkali z důvodu příchodu první světové války.

Na Moravě byla situace obdobná, avšak zemská volební reforma nastala již v roce 1905, kterou následovala o dva roky později již známá říšská.⁶⁶

Převaha hlavních stran se začala slábnout v 90. letech 19. století vlivem vzniku dalších stran, které už nezaujímaly pouze nacionální stanovisko. V Českém království to byla např. Křesťansko sociální strana (*1894), Národně katolická strana (*1897), Národně sociální strana (*1897), Radikálně pokroková (*1897), Státoprávní strana (*1899) strana Realistická (*1900). Od vzniku volebního práva byly hlavní strany oslabeny tímto rozsáhlým spektrem.⁶⁷

4.1.2. *Vznik politických stran s důrazem na stranu Konzervativního velkostatku a její politický program*

Od 60. let 19. století začaly vznikat politické strany, jejichž názorové počátky se začaly formovat už v roce 1848/49. Rozdíly mezi nimi určovalo budoucí státoprávní uspořádání země a s ní spojený boj o moc. Byl to boj mezi federalistickým uspořádáním monarchie, který preferovaly malé státy Rakouského císařství, a centralismem, jenž držel v rukách jednotný stát pod německou převahou. V českých zemích federalismus propagovala Česká národní strana (tzv. staročeská). Ta také dominovala v prvních letech konstituce na zemském sněmu za české země. V jejím čele stála autorita Františka Palackého. Centralistické pojetí propagovala Německá liberální strana, která si chtěla ponechat všechna výsadní privilegia a odmítala se oddělit od Německého císařství, což by za federativního pojetí nastalo. Politického života se aktivně účastnila i šlechta, a to i poté, co po roce 1848 částečně ztratila svůj vliv v důsledku zrušení patrimoniální správy. V budoucím mocenském rozložení

⁶⁶ MALÍŘ, Jiří. *Politické strany: vývoj politických stran a hnutí v českých zemích a Československu 1861-1938*. Brno. 2005. s. 32. ISBN 80-7239-178-X.

⁶⁷ MALÍŘ, Jiří. *Politické strany: vývoj politických stran a hnutí v českých zemích a Československu 1861-1938*. Brno. 2005. s. 32. ISBN 80-7239-178-X.

říšského sněmu bude tato skupina hrát významnou roli. V rozložení parlamentu měla nezanedbatelný počet křesel, o její členy mnohdy probíhal stranický boj.⁶⁸

Ztráta velkého vlivu šlechty byla vyrovnána výsadním postavením ve velkostatkářské kurii a dědičným místem v poslanecké sněmovně, která ze šlechty učinila významné hráče na poli politiky, o jejich hlasy probíhaly stranické boje. Šlechta však nebyla jednotná již od roku 1848 a rozdělila se v roce 1861 mezi tyto dva politické proudy⁶⁹ - stranu Ústavověrného velkostatku, která byla proněmecká a centralistická, akceptovala platné omezující ústavy z let 1861 a 1868, druhou frakcí byla strana Konzervativního velkostatku, do níž se vtělila státoprávní česká šlechta. Už dle charakteru je jasné rozdělení těchto frakcí – Ústavověrný velkostatek spolupracoval s Německou liberální stranou a Konzervativní velkostatek s Českou národní stranou, která vedla kompromisní politiku, aby dosáhla svých cílů.⁷⁰

Strana Konzervativního velkostatku byla založena 1. 1. 1860 formálním deklarováním svých stanovisek a vznikem listu *Vaterland*. Mezi její zakladatele se řadí J. J. Clam-Martinič, Lev a Bedřich Thunové, K. Schwarzenberg, J. Lobkovic, R. Hilprandt, a na Moravě E. Belcredi.⁷¹

Strana Konzervativního velkostatku se zasazovala o kontinuitu státoprávních tradic Čech, kterými by doložila nárok na zrovnoprávnění mezi národy a správní svébytnost zemských sněmů. Tímto se zříkala všech vnucených ústav, které podle nich porušovaly zemská práva. To se jim zdálo nelogické, protože ty by musely nejprve samy zaniknout, nebo se jich sami majitelé zřekli - proto je nemůže dle své vůle kdokoliv, ani panovník, měnit či tvořit.⁷² Tento cíl se do konce monarchie nezměnil. Dalším cílem byla korunovace císaře Františka Josefa I., jenž by tímto tato zemská práva potvrdil, ale mladočeši později korunovaci odmítali.⁷³ Jejich cíle byly směsicí umírněnosti a zachování svého vlivu. Jako např. rozložení v říšském sněmu, kde kromě horní komory chtěli i zástupce v dolní. Na zákonech se chtěli podílet, ne je pouze přijímat.⁷⁴ Tato strana považuje liberalismus za prostředek budoucí revoluce, o radikalismu ani nemluvě. V liberalismu viděla prostředek nových řádů a změn, kterým se sama šlechta bránila. Zachovávala dosavadní politický stav i

⁶⁸ URBAN, Otto. *Česká společnost 1848-1918*. Praha. 1982. s. 87-88, 90. 25-123-82.

⁶⁹ OKÁČ, Antonín. *Rakouský problém a list Vaterland 1860-1871*. Brno. 1979, s. 45.

⁷⁰ MALÍŘ, Jiří. *Politické strany: vývoj politických stran a hnutí v českých zemích a Československu 1861-1938*. Brno. 2005. s. 29. ISBN 80-7239-178-X.

⁷¹ MALÍŘ, Jiří. *Politické strany: vývoj politických stran a hnutí v českých zemích a Československu 1861-1938*. Brno. 2005. s. 63-64. ISBN 80-7239-178-X.

⁷² OKÁČ, Antonín. *Rakouský problém a list Vaterland 1860-1871*. Brno. 1979. s. 227.

⁷³ GALANDAUER, Jan. *František kníže Thun: Místodržící Českého království*. V Praze a Litomyšli. 2007. s. 39. ISBN 978-80-7185-803-4.

⁷⁴ OKÁČ, Antonín. *Rakouský problém a list Vaterland 1860-1871*. Brno. 1979. s. 233.

za předpokladu, že by v něm neměla mnoho privilegií a sympatií. Z liberalismu dle šlechty vychází absolutismus, a to díky extrémním nárokům národů, kdy státní aparát uklidňuje centralizačními prostředky stav rozvolněné říše v jejím vlastním zájmu.⁷⁵

Spolupráce Národní strany a Konzervativního velkostatku, která začala od 60. let 19. století, dostala trhliny po neúspěchu politiky a neprosazení vyrovnání s Rakouskem, a to v letech 1868 a 1871. Od této doby nastala společná pasivní rezistence těchto stran i po prohraných tzv. chabrusových⁷⁶ volbách v roce 1872. O rok později, kdy bylo změnou zavedení přímých voleb do poslanecké sněmovny říšské rady, byl princip zemské autonomie oddálen tak, že radikální frakce Národní strany nebyla se spoluprací se šlechtou spokojena. Společnou řeč definitivně ztratily o rok později, kdy tato část vstoupila na půdu říšského sněmu, což politika koalice Národní strany a konzervativní šlechty nepreferovala⁷⁷. Na konci 80. let 19. století se konzervativci pokoušeli dohodnout na spolupráci s ústavověrnými pod taktovkou ministerského předsedy Eduarda Taafeho. V tomto období „drobečkové politiky“ dostali za smířlivost některé ústupky.⁷⁸ Její výsledky jsem již zmínila výše.

Mezi léty 1879-1891 byl vytvořen na říšské radě tzv. Český klub, jehož členy byli občanští i moravští politikové a zástupci konzervativního velkostatku. Jeho hlavní představitelé byli František Ladislav Rieger a J. J. Clam-Martinič. V roce 1883 získal konzervativní velkostatek v parlamentu většinu. Tím se čeští Němci ocitli v menšině, a od té doby odmítali účast na jednáních sněmu.⁷⁹ Od odchodu Němců do roku 1889, byly podnikány různé, většinou marné, pokusy o dohodu. Prostředníkem se stala Ústavověrná frakce, která zprostředkovala jednání, tzv. punktace, ovšem pouze, že se nebude jednat o českém historickém státním právu. Jednání probíhala mezi konzervativním velkostatkem a staročechy, bez vědomí mladočechů a českého místopředsedy, jež vyústilo v konečný pád staročechů v dalších volbách.⁸⁰ Po pádu Staročechů, smrti jejich vůdce Clam-Martiniče a odchodu

⁷⁵ OKÁČ, Antonín. *Rakouský problém a list Vaterland 1860-1871*. Brno, 1979. s. 237-238.

⁷⁶ Tzv. aféra převodů velkostatků ve prospěch ústavověrné šlechty, která tímto ve volbách získala většinu

⁷⁷ MALÍŘ, Jiří. *Politické strany: vývoj politických stran a hnutí v českých zemích a Československu 1861-1938*. Brno, 2005. s. 76. ISBN 80-7239-178-X.

⁷⁸ MALÍŘ, Jiří. *Politické strany: vývoj politických stran a hnutí v českých zemích a Československu 1861-1938*. Brno, 2005. s. 77. ISBN 80-7239-178-X.

⁷⁹ GALANDAUER, Jan. *František kníže Thun: Místopředseda českého království*. V Praze a Litomyšli. 2007. s. 34-36. ISBN 978-80-7185-803-4.

⁸⁰ GALANDAUER, Jan. *František kníže Thun: Místopředseda českého království*. V Praze a Litomyšli. 2007. s. 46-47. ISBN 978-80-7185-803-4.

ostatních členů klesl také šlechtický vliv. Vstup šlechty do jiného, Hohenwartova, klubu⁸¹ říšské rady, znamenal závěrečnou rezignaci na politiku.

Nový defenzivní směr konzervativního velkostatku vytyčily nové osobnosti, které se postavily do jejího čela v 90. letech 19. století. Byl to např. Alfred August Windischgrätz, který se mezi léty 1893-1895 stal ministerským předsedou, Jan Ledebur, Karl Buquoy a na Moravě to byl Otto Serényi.⁸²

Po pádu staročeské politiky se pokoušela strana konzervativního statku o spojení s mladočechy, což mělo za následek přechodnou ideovou rozlukou ve straně Konzervativního velkostatku v roce 1894, ale později byla tato roztržka zažehnána. I když strana přišla o největší politickou oporu, neznamenal to, že přišla o všechny vliv. Velkostatkářská kurie a panská sněmovna říšské rady zaručovaly stále možnosti politické reprezentace strany.⁸³

Po zavedení volebního práva v roce 1907 byly všechny kurie zrušeny a šlechta ztratila své pozice v dolní sněmovně říšského sněmu. Tím zůstal vliv šlechty pouze na zemském sněmu, českém a moravském, až do konce Rakouska-Uherska.⁸⁴ V tomto období se objevuje další generace politiků, např. Ernst Silva-Tarouca, Jindřich Clam-Martinic – syn výše zmiňovaného, Karel IV. Schwarzenberg a František Antonín Thun, místodržící v Čechách a strůjce pokusů česko-německého vyrovnání po roce 1889.⁸⁵

Politická činnost českých politiků začala být znesnadňována ke konci prvního desetiletí 19. století. Český sněm byl v podstatě od roku 1908 nečinný, tudíž politika všech sociálních skupin spadajících pod tuto instituci, byla pasivní, a to z hlavního důvodu blokující německé obstrukce. Poté v následujících letech se událo několik pokusů, jak tento stav zvrátit, avšak bezvýsledně. Po těchto etapách na místo českého sněmu byla 26. července 1913 jmenována zemská správní komise, která deklarovala otevřený přechod k „absolutismu“. Politické kolize se nevyhnuly ani říšské radě, avšak ty úplně ukončil až počátek první světové války, kdy říšská rada byla uzavřena 25. července 1914. Ve stejný den byly uzavřeny i ostatní zemské sněmy, a následovaly tímto český sněm. Říšská rada se opět sešla až v roce 30. 5.

⁸¹ Politické uskupení německých katolických konzervativců, později zformovaných ve Stranu práva, viz MALÍŘ, Jiří. *Politické strany: vývoj politických stran a hnutí v českých zemích a Československu 1861-1938*. Brno. 2005. s. 30. ISBN 80-7239-178-X.

⁸² MALÍŘ, Jiří. *Politické strany: vývoj politických stran a hnutí v českých zemích a Československu 1861-1938*. Brno. 2005. s. 79. ISBN 80-7239-178-X.

⁸³ MALÍŘ, Jiří. *Politické strany: vývoj politických stran a hnutí v českých zemích a Československu 1861-1938*. Brno. 2005. s. 80. ISBN 80-7239-178-X.

⁸⁴ GLASSHEIM, Eagle. *Noble Nationalist. The transformation of the Bohemian Aristocracy*. London: Cambridge Massachusetts, 2005. s. 20.

⁸⁵ MALÍŘ, Jiří. *Politické strany: vývoj politických stran a hnutí v českých zemích a Československu 1861-1938*. Brno. 2005. s. 80. ISBN 80-7239-178-X.

1917.⁸⁶ Vzápětí následovalo omezení některých občanských práv, jež zajišťovala prosincová ústava. Byly to například, svoboda shromažďování a svoboda projevu, přičemž jiný projev než byl oficiálně dán, byl považován za „velezrádný“. Tato omezení byla také následně stíhána.⁸⁷ Jejich obětmi se stali v roce 1915 někteří čeští politikové v čele s Karlem Kramářem a Aloisem Rašínem. Byli obviněni z velezrady a v následném soudním procesu odsouzeni k trestu smrti, ale později byli amnestováni.⁸⁸

Tyto děje byly v součinnosti s první světovou válkou, jež začala v létě 1914. Byl to konflikt mezi Velkou Británií, Francií, Ruskem, Itálií, proti kterým stály státy Německa, Rakousko-Uherska, Turecka a Bulharska. Rakousko-Uhersko tuto válku započalo z důvodu atentátu na následníka trůnu.⁸⁹ V době první světové války se česká politika rozdělila na dva proudy. Jeden, jehož politická reprezentace musela jednat ve vstřícném duchu s Rakouskem. Druhý proud české politiky, jenž zastupoval protirakouské nálady, se pokoušel v emigraci v návaznosti s mocnostmi, které bojovaly proti Rakousku-Uhersku a získat samostatnost. Tento proud měl však minimální podporu od domácí české reprezentace. Opřít se mohli pouze o instituci „Maffie“, která jim pomáhala v propagandistické a zpravodajské činnosti. V čele tohoto proudu byli T. G. Masaryk, E. Beneš a Rastislav Štefánik,⁹⁰ kteří nakonec ve spletité hře politiky zvítězili. A nejenom oni, ale i ostatní státy habsburské monarchie získaly možnost založit svůj stát, nebo se připojily k jinému většímu. Původní Rakousko-Uhersko zůstalo zcela okleštěné.

Období první světové války prověřilo smýšlení konzervativních šlechticů, kteří se mohli o své vůli přiklonit spíše k věrnosti dynastii, nebo zemskému vlastenectví. V rozporu s rodinnou tradicí zemské šlechty se k ústavověrným přiklonili Otokar Černín a Karel Schönborn.⁹¹

Další vývoj pouze naznačím, protože se příliš netýká obsahu mé bakalářské práce, ale považuji to za důležité z hlediska pochopení dobové nálady a dopadu na společnost, jejíž součástí byl i Vojtěch Václav Sternberg.

Po porážce Rakouska-Uherska se nové uspořádání státu vypořádalo s monarchistickými přežitky. Jedním z nich byla šlechta, která za první světové války neprokazovala potřebné vlastenectví, jež by bylo domácím státem oceněno. Dělo se to

⁸⁶ URBAN, Otto. *Česká společnost 1848-1918*. Praha. 1982. s. 547, 551,579. 90. 25-123-82.

⁸⁷ URBAN, Otto. *Česká společnost 1848-1918*. Praha. 1982. s. 579. 90. 25-123-82.

⁸⁸ URBAN, Otto. *Česká společnost 1848-1918*. Praha. 1982. s. 588. 90. 25-123-82.

⁸⁹ URBAN, Otto. *Česká společnost 1848-1918*. Praha. 1982. s. 574. 90. 25-123-82.

⁹⁰ URBAN, Otto. *Česká společnost 1848-1918*. Praha. 1982. s. 596-597. 90. 25-123-82.

⁹¹ MALÍŘ, Jiří. *Politické strany: vývoj politických stran a hnutí v českých zemích a Československu 1861-1938*. Brno. 2005. s. 80. ISBN 80-7239-178-X.

částečně z důvodu rozdělení politického smýšlení před válkou a částečně kvůli přísaze věrnosti císaři, kterou skládali všichni představitelé šlechty, kteří pohybovali ve dvorských službách a úřadech. Část šlechtické společnosti byla zklamána, protože, i když nebyli spokojeni se stávajícím stavem, neusilovala o rozpad monarchie. Měli obavy z životaschopnosti nástupnických států. Po rozpadu monarchie byly šlechtě odebrány tituly zákonným nařízením z roku 1918, a dále postupně ztrácela své posty v čele společnosti. Každý se s tím vypořádal jinak: odjezdem do zahraničí, či bojem za svou půdu ve svazech, kde je spojovalo shodné předválečné smýšlení. Tyto svazky provázely společenské dění a vývoj v meziválečném období. Český smýšlející šlechta se soustředila do Svazu československých velkostatkářů. Jejím protilehlým svazkem německy smýšlející šlechty byl Svaz německých velkostatkářů (Verband deutschen Großbesitzen in den Tschechoslovakei), kteří navíc hledali oporu na mezinárodní scéně veřejného mínění. Další oporou, jež se zabývala těmito národnostními právy či nespokojenostmi, byla Společnost národů.

4.2. Politické kariéra hraběte Sternberga

Hrabě Sternberg přichází do politiky v době, kdy na říšském sněmu dominovala neplodná politika mladočeské strany, která se stala také častým tématem diskuzí či kritiky.

O politické vědy se začal zajímat mezi léty 1895-1902, které využil k samostudiu. Jeho prvním dílem v těchto prvních letech byla nejmenovaná politická brožura, kterou nepodepsal svým jménem, nýbrž pseudonymem Flavio.⁹² V těchto letech se ale udála největší změna v jeho politickém názoru. Jako první vzor a učitele považoval otce. Ten, jak bylo zmíněno výše, byl členem parlamentu a také: „*Byl centralistou, a přirozeně, že já dle svého vychování byl jsem jím také až do r. 1899. Leč má studia a cesty[...]* [zavedly mne do tábora nacionalismu[...]] *Vrátiv se z Afriky stal jsem se mladokonzervativcem.*“⁹³ Je zajímavé, jaký mohl mít Vojtěch vztah s otcem, poté co se na politickém poli rozešli. Nikdy potom, ale o svém otci nehovořil, a pokud ano, pouze s velikou úctou. I když o jeho dalších slovech se dá polemizovat: „*A tak stál jsem tu sám. A k tomu ještě v neutěšených peněžních poměrech.*“⁹⁴ Další jeho slova směřují k politice, ale je otázkou, zda to nemohlo být myšleno také na rodinu, se kterou se nejspíše svými názory odcizil.

Po ukončení svého samostudia, kandidoval na moravský sněm za venkovské obce okresu Boskovice. O rok později byl zvolen poslancem do říšské rady ve IV. kurii⁹⁵ za skupinu královéhradeckou.⁹⁶ Právě v tomto období začíná jeho politické působení, ze kterého si pěstuje renomé významného politika. Jak sám říkal, považoval se za mladokonzervativce. Nenalezla jsem, do které politické strany se řadil, avšak svými názory se mohl řadit mezi členy politické strany konzervativního velkostatku, nebo dle Eagla Glassheima mohl patřit do staročeské strany.⁹⁷ Jako svůj životní cíl si vytyčil politiku, do které byl zapálen a věnoval se jí naplno, což bylo jemu vlastní. Tak si tedy určil: „*Boj proti absolutismu a rakouské neschopnosti, proti panství nevzdělaných uniformovaných lokajů může se vésti ve znamení hospodářském. Ne válečnými vozy Žižkovými ale našimi organisovanými trupami moderních a zdatných pracovníků, našim organisovaným průmyslem a kapitálem rozrazíme zpuchřelý*

⁹² STERNBERG, Václav Vojtěch. *Útoky mladokonzervativního šlechtice*. Choceň. 1906. s. 1.

⁹³ STERNBERG, Václav Vojtěch. *Útoky mladokonzervativního šlechtice*. Choceň. 1906. s. 1-2.

⁹⁴ STERNBERG, Václav Vojtěch. *Útoky mladokonzervativního šlechtice*. Choceň. 1906. s. 3.

⁹⁵ Byl zvolen za kurii venkovských obcí

⁹⁶ ŽUPANIČ, Jan. *Nová šlechta rakouského císařství*. Praha. 2006. s. 24. ISBN 80-86781-08-9.

⁹⁷ GLASSHEIM, Eagle. *Noble Nationalist. The transformation of the Bohemian Aristocracy*. London: Cambridge Massachusetts, 2005. s.78.

*system života neschopného středověku k našemu vlastnímu blahu a na zdar našeho milovaného národa.*⁹⁸

Z tohoto raného období Sternbergovy politické činnosti bych ráda vyznačila témata, která provázejí jeho politickou činnost. Je to v první řadě tajemnost Sternbergovy politické orientace, či jeho politické názory a nápady. Obojí bude obsahem následující kapitoly.

4.2.1. *Politické smýšlení Vojtěcha Sternberga*

Ve své politické činnosti pro České země se potýkal s mnoha problémy a nařčeními, které se týkaly jeho původu a jména. Patřil mezi šlechtu, která v té době nespolupracovala s českou politickou reprezentací, protože měla jiné cíle. Stála na opačném břehu než všechny české strany – věrna panovníkovi, který Čechům nepovolil autonomii, ba ani jazyková vyrovnání. Šlo jí spíše o zachování státoprávních hranic jako celku, nikoliv o národ, jehož částí se necítla a nic z něj neměla. U osoby Vojtěcha Václava se však dá o tomto tématu vysoce polemizovat. Sám se necítil Němcem, jak sám napsal: „*německého sice jména ale českého smýšlení způsobí mnohou hořkou chvíli Němcům.*“⁹⁹ Je také pravda, že rod Sternbergů byl vždy spíše pročesky orientovaný, což hrabě Vojtěch věděl, a neváhal tyto argumenty v podobě počtu předků využít na svou ochranu a obhajobu. V důsledku však pouze vyjmenovává význačné osoby, jejichž činy jsou přiloženy k práci. Byl to výčet jmen, se kterými se jeho předci setkali, např. mluvit o českém vlastenectví v podobě předků, kteří stáli proti husitům, či králi Jiřímu z Poděbrad, po Bílé Hoře se obrátili ke králi Ferdinandu,¹⁰⁰ to by asi jako obhajoba jeho šlechtictví ve 20. století modernímu českému národu nebylo příliš věrohodné a dostatečné. Zde prokázal svou nadstranickost a především věrnost králi, kterému on i jeho předci stáli věrně po boku. Čechem se cítil díky dlouhé řadě předků, kteří milovali České království a žili v něm po několik generací. Takto silná vlastenecká slova se zdají být poněkud lichá. I když později uvidíme, jakou orientaci bude mít jeho politické smýšlení, názory a činy. Zda vážně dostojí všem svým slovům, kterými neváhá takto argumentovat.

Jako člověk se zájmem o milovanou vlast nemohl pochopit, že je mladočeská politika tak neúspěšná. V častém zájmu o politiku a jejich představitele nepřinášel pouze kritiku, ale také návody, jak v ní být úspěšný a vyjít z této krize vítězně. Jednou z těchto nejzákladnější

⁹⁸ STERNBERG, Václav Vojtěch. *Česká politika ve světle pravdy*. Choceň. 1904. s. 88.

⁹⁹ STERNBERG, Václav Vojtěch. *Česká politika ve světle pravdy*. Choceň. 1904. s. I.

¹⁰⁰ STERNBERG, Václav Vojtěch. *Česká politika ve světle pravdy*. Choceň. 1904 s. I-IV.

prací, které Sternberg vydal, je dílo „Česká politika ve světle pravdy“, na níž navazuje valná většina dalších jeho prací, tudíž bychom ji neměli z valné většiny opomenout, nebo vynechat.

Jedním ze základů úspěšné politiky jsou schopní státníci. Takový „*nesmí znáti bázně, nesmí býti materielně odvislým, musí rozníti světlo tam, kde je hnisající rána našeho veřejného života.*

*Vím dobře, že metoda tato znamená samovraždu, vím dobře, že ony tři velmoce [komplot na veřejném životě advokátů, žurnalistů a obchodníků dohromady s bankéři, které spolu souvisí] jsou silnější než každý, sebe víc nadanější politik, avšak já pášu tuto sebevraždu ve znamení pravdy a nezištnosti, ve znamení boje za svatá práva svého národa, pro něž moji předkové v každé době tímtež způsobem bojovali.*¹⁰¹ Je zajímavé, že chce tuto oběť spáchat, avšak uvažuje vůbec, nač by byl českým zemím mrtvý politik? Byla by to zbytečná teatrální oběť. Avšak je pravdou, že vcelku popsal svou budoucí cestu marnosti. Předpověděl mnoho věcí, ale ani jedna z nich se nerealizovala a skončil jako uštváný politik.

4.2.2. Mladočeská politika

Jeden z často řešených problémů byl stav a směr české politiky na říšském sněmu. Sedmnáct let před zavedením volebního práva patřila politika v českém prostoru Národní straně svobodomyšlné, kterou tvořily převážně střední vrstvy. Hlavní problém viděl Sternberg v jejích hlavních představitelích, zástupcích hlavně právnické profese, protože tito lidé byli stále vázání na svůj hmotný prospěch a dosažení co nejvyšších postů. A tato politika dle Sternberga nemohla být pro dobro lidu, ale pro ně samé.¹⁰²

Často kriticky komentovaná obstrukce mladočeské politiky, která se konala mezi léty 1897-1904, jejíž zadržování a marnění politických pokusů, byl pro Sternberga návrat k centralismu. V tomto nemohl pochopit toto jednání Mladočechů, protože jediní, kdo něco od soustátí požadovali, byli oni sami. Neodpustil jim jejich prázdné fráze, činy ani jejich neschopnost. Příčinu viděl v nedostatku vlasteneckého cítění a přílišném zájmu si udržet své mandáty, což mělo za následek, že stranu opustila většina schopných členů. Sám takto popsal stav uvnitř sněmu: „*Koruna si zvykla, vláda si mne ruce a Němci si nic jiného nepřejí*“.¹⁰³ Nechápal mladočeskou politiku prázdných slov a činů. Vytyčil i co se musí udělat, aby tento stav přestal – aby padl nynější ministerský předseda Ernst Koerber a přestat s obstrukcí. Nastínil také budoucí vývoj státu: buď se Rakousko stane státem slovanským, federativní, kde

¹⁰¹ STERNBERG, Václav Vojtěch. *Česká politika ve světle pravdy*. Choceň 1904. s. 50.

¹⁰² STERNBERG, Václav Vojtěch. *Česká politika ve světle pravdy*. Choceň. 1904. s. 46-47.

¹⁰³ STERNBERG, Václav Vojtěch. *Česká politika ve světle pravdy*. Choceň. 1904. s. 7.

si Češi udrží své postavení a budou pracovat na zlepšení svého statutu, nebo se Čechy oddělí, aby je pohltit silný soused.¹⁰⁴ To jsou jistě silná a vizionářská slova, avšak vyslovil je člověk, který radil, aby se Češi vzdali jazykové politiky, a místo ní budovali politiku státoprávní, což působí jako rozpor v názorech, které vedla česká politická reprezentace. Vadilo mu, že jazyková a státoprávní politika splývala v jedno, a díky jazykové nemohla projít ani státoprávní. Hrabě Sternberg to jistě myslel dobře, avšak nemohl se vžít do situace Čechů, kterou nemohl díky nadnárodní a jazykově nevyhraněné výchově pochopit. Měl problémy přijmout, jako o deset let dříve říkal český místodržící František Thun, že „*Češi už i ve výchově a tisku štvou proti Rakousku*“, ¹⁰⁵ ačkoliv oni dva se necítili nepříteli Čechů. A sám k tomu dodává, než „*být česky hovořícím Rakušanem a být hospodářsky vykořisťován, raději by byl občanem království českého snášenlivý v ohledu jazykovém, ale neúprosný v hájení svých práv a svého blahobytu*“. ¹⁰⁶ A není snad toto klasický letitý přístup šlechty, která se stala privilegovanou právě tím, že se obrátila na stranu, ze které bude mít největší prospěch? Bylo to příliš jednoduché a prosté pro šlechtice, který vnímá svá práva a nároky jinak než neprivilegovaný Čech. Ano, jistě by to bylo řešení, kdyby byla snaha na všech stranách, ale česká strana byla nevyslyšena již tolikrát, a hrabě Vojtěch se nezmínil o ústupcích Němců. Jistě, německého obyvatelstva v Čechách nebylo málo, ale pokud spolu má žít několik etnik v jednom soustátí, měli by si vycházet vstříc vzájemně, což zde není ani naznačeno.

Řešení, jak ovládnout parlament a diktovat pročeskou politiku, vidí v utvoření skupiny stejně smýšlejících politiků, která by utvořila většinové zastoupení na říšském sněmu a mohla diktovat své požadavky. Tu Národní strana svobodomyšlná nikdy neutvořila, ba co víc přímo politiky od sebe odehnala a dokonce se jen bránila nařčení o spolupráci s nimi. Stejně tak považovali za neúčinnou zemskou šlechtu. Hrabě se Sternbergu toho lituje, vidí v tom ziskuchtivost, avšak chápe to, protože nyní šlechta vede už jinou politiku, vedoucí k podpoře dvora, jemuž, dle něj, sloužila a klaněla se mu. Zdá se to být logické spojení, vzhledem k tomu, že se od ní odklonila většina stran a zanechala ji osamocenou. Motivací bylo jistě i uchování si určitého vlivu, na který byla po staletí zvyklá. Tato feudální šlechta udržovala svou státoprávní politiku, k udržení svého vlivu a zároveň omezení volebního práva, což pro pána ze Sternbergu znamenal středověk. ¹⁰⁷

¹⁰⁴ STERNBERG, Václav Vojtěch. *Česká politika ve světle pravdy*. Choceň. 1904. s. 9.

¹⁰⁵ GALANDAUER, Jan. *František kníže Thun: Místodržící českého království*. V Praze a Litomyšli. 2007. s. 38. ISBN 978-80-7185-803-4.

¹⁰⁶ STERNBERG, Václav Vojtěch. *Česká politika ve světle pravdy*. Choceň. 1904. s. 12.

¹⁰⁷ STERNBERG, Václav Vojtěch. *Česká politika ve světle pravdy*. Choceň. 1904. s. 77.

I když vyjmenovává častá negativa strany mladočeské, zároveň uznává, že je to jedna z nejslušnějších stran v parlamentu.

Ve spojitosti s touto stranou nebyl spokojen s radikalismem, jako s nástrojem, který tato strana používala ve svých názorech a činech. V politickém smyslu by toho neměl být schopen slušný člověk. Ten nemá zapotřebí získávat majetek všehoschopnými praktikami. Tak charakterizuje mnohé politické české radikály. Za prvního, avšak poctivého radikála, považuje Jana Žižku. Období husitství považuje za počátek všech budoucích omezení, jež nevedli k žádnému užitku. Politický radikalismus v 19. století hodnotí jako „hamižný“, jenž užívá sliby, kterými manipuluje masy, a které nemá v plánu plnit. Těchto nesplněných slibů využívají politici k získání výhod, které jsou spojeny s jejich postem.¹⁰⁸

Národní strana svobodomyšlná nebyla jediná politická strana, která se stala terčem pera hraběte Sternberga. Zasloužila si to i strana agrární, jenž po jeho vstupu do politiky proti němu, jakožto zástupci šlechty, brojila. Přesto chválil jejich program na politickém sjezdu, kde plánovali v politice pokračovat s umírněností, využívat vhodných příležitostí v boji proti mladočeské obstrukci. Byl s jejich slovy spokojený, pokud je dodrží a myslí seriózně¹⁰⁹ bez snahy pouze nalákat voliče. Avšak se vymezují ve spolupráci s velkostatkáři a národními socialisty, jenže jak sám s nadhledem tvrdí, dle ústavního systému a logiky, je to neproveditelné. Avšak charakter Karla Práška, jednoho z hlavních představitelů agrární strany, přirovnává k mladočeským politikům, o nichž nemá valné mínění, což jak se ukáže v budoucnosti, nebyly plané řeči.¹¹⁰

¹⁰⁸ STERNBERG, Václav Vojtěch. *Česká politika ve světle pravdy*. Choceň. 1904. s. 32-45.

¹⁰⁹ STERNBERG, Václav Vojtěch. *Česká politika ve světle pravdy*. Choceň. 1904. s. 17-30.

¹¹⁰ KLIMEK, Antonín. *Vítejte v První republice*. s. 116-118; Karel Prášek byl na počátku 20. století člen Agrární strany. Po vzniku republiky byl předsedou senátu a prezident Družstva hospodářských lihovarů, kde se stala aféra se zmizením financí, za kterou se Karel Prášek necítil odpovědný, ač bez jeho vědomí se to udát nemohlo. Svých stranických postů byl zbaven a společensky znemožněn. Poté založil svou stranu - Československou stranu agrární a konzervativní, která nenabyla příliš úspěchů.

4.2.3. Politické koncepty V. V. Sternberga

Sternberg naznačuje vedení loajální politiky k podpoře trůnu a panovníka, jenž se nikomu jinému neuzpůsobí, ale který podpoří vše, co nebude proti němu. Mladočeská politika však už několik let užívala republikánsky zaměřenou politiku, jež nebyla ostatním politikům po chuti. Kdo by se ale mohl divit, konzervativní křídlo se snažilo o rozumné vyjednávání 40 let, a to dle výsledků nevedlo nikam, protože i kdyby se koruna přemohla vyslyšet českého slova, zamezilo by tomu německé obyvatelstvo, jako už tomu bylo několikrát.

Jeho představu budoucího uspořádání nejlépe vyjádří jeho vlastní slova: „*Moderní Rakousko nemůže být považováno za nucenou společnost, níž národové pomocí bajonetů dohromady jsou drženi, nýbrž za společnost dobrovolnou, v níž zájmy zvláštní se zájmem celkovým musí souhlasiti. V německém charakteru monarchie leží záruka jejího zachování. Koruna má nejživější zájem v tom rovnoprávnost považovati za první podmínku existence a příštího rozkvětu.*“¹¹¹ Vojtěch Sternberg viděl mnohá řešení, avšak byla to čistá teorie, podle které se nechovali čeští politikové, ostatní národy ani koruna. Pokud by koruna měla zájem v prvním desetiletí 20. století českým zemím vyhovět, bylo by to pravděpodobně jen proto, aby se pokusila o zachování rebelujícího a rozpadajícího se soustátí, neboť příležitostí měla v minulých letech více než dost. Jeho slova však nekončí „*Žádáme uznání naší historické individuality slavnostním korunováním. Rozšířením našeho samosprávného zákonodárství zvláště ve všech kulturních a hospodářských otázkách. Žádáme ustanovení zvláštního sněmu král. českého zodpovědného státního sekretáře pro zemědělství, zvláštního pro finance a průmysl. Regulování našeho bernictví, ingerenci země na naše finanční ústavy. Žádáme aby jeden člen panovnického domu Jeho Veličenstva císaře a krále oficiálně zastupoval a byl prostředníkem mezi národem a korunou. Žádáme dále českého legata který by obdobně jako uherský ministr a latere ve Vídni jako rádce králův ve všech českých záležitostech nastupoval a král. České vztahující se zákony spolupodpisoval. – Naproti tomu budeme v centrálním parlamentu zájmy koruny a velmocenského postavení říše podporovati, a pomocně vždy státi při takovém ministerstvu, které snažiti se bude o zachování našeho poměru k Uhrám, rozšíření našeho mezinárodního velmocenského postavení a o pozdvižení všeobecného blahobytu.*“¹¹² Tento manifest požadující platné státní právo, jenž tyto argumenty řadí Vojtěcha Sternberga ideově mezi strany Konzervativního velkostatku, či stranu Staročeskou,

¹¹¹ STERNBERG, Václav Vojtěch. *Česká politika ve světle pravdy*. Choceň. 1904. s. 50.

¹¹² STERNBERG, Václav Vojtěch. *Česká politika ve světle pravdy*. Choceň. 1904. s. 59.

staví Čechy na roveň Uher. Kdyby českým i ostatním slovanským zemím bylo v tomto vyhověno dávno a všechny byly v podobném svazku jako Uhry, což žádala už Národní strana v čele s Františkem Palackým a strana konzervativního velkostatku, nemusel by tento národnostní boj o moc dojít tak daleko.

Vytvářel také i jiné politické koncepty. Dalším bylo mimo jiné utvoření slovanské většiny v tzv. Slovanském spolku. Ta by poté rozhodovala v parlamentu a získala by pro sebe všechny zisky pro své země. Slované by měli zapomenout na politické strany, náboženství, národnosti. Měli by hledat, co je spojuje, nikoliv rozděluje. S touto slovanskou většinou by překonali své politické protivníky, německé radikály. Otázkou ovšem bylo, kam by se přiklonila strana feudálního velkostatku, u které by hrozilo přiklonění se k německým stranám. Cílem tohoto slovanského uskupení by byla národní rovnoprávnost, rozvoj samosprávy, podpora slovanské vědy a umění a podpora hospodářství, průmyslu a obchodu mezi tímto blokem.¹¹³ Trochu to připomíná svazek, sice v menším měřítku a oficiální, a to Malé dohody z roku 1922. To byl svazek utvořený z bývalých menších států Rakouska-Uherska, jenž byl spojen pouze hospodářsky a proti nepříteli v podobě Maďarska. Tento spolek by asi nebyl za společného bytí v Rakousku-Uhersku možný, protože každý hájil svou moc, stanoviska a autonomii. Sice byly jisté náznaky ve společném postupu, ale to pouze v tom případě, pokud byly namířeny proti německé většině, a pokud by na to měli doplatit všechny neněmecké státy, např. v roce 1917, kdy se tato většina utvořila proti oktrojům v Clam-Martiničově vládě.¹¹⁴ Dalším příkladem byl vznik Slovanské jednoty¹¹⁵, jež působila mezi léty 1909-1910. To byl asi nejpodobněji realizovaný návrh Vojtěcha Václava Sternberga. Bohužel ani zde nebyla zastoupena úplná většina, jež se ani nevěnovala státoprávním cílům svých zemí a národů.¹¹⁶ Na společný postup všeho slovanstva na říšské radě proti Němcům nebyl příznivý čas, a možná ani společná vůle.

Slovanský blok nebyl jediným nápadem, jak spojit slovanský lid. Druhý nápad byl tentokrát v podobě nepolitického uskupení Národní ligy. Měla by to být nepolitická a nenáboženská organizace schraňující všechny Čechy z celého světa. Měla pomáhat při přesunu obyvatelstva hlavně do Velké Británie a Ameriky. Těmto členům měla poskytovat jisté výhody a ochranu.¹¹⁷

¹¹³ STERNBERG, Václav Vojtěch. *Česká politika ve světle pravdy*. Choceň. 1904. s. 62-71.

¹¹⁴ URBAN, Otto. *Česká společnost 1848-1918*. Praha. 1982. s. 612. 90. 25-123-82.

¹¹⁵ Utvořený spolek slovanských poslanců na říšské radě. Zahrnovaly jej národnosti české, jihoslovanské a ukrajinské. Náplní spolku bylo nejčastěji řešení rozpočtu a branných otázek, in URBAN, Otto. *Česká společnost 1848-1918*. Praha. 1982. s. 456. 90. 25-123-82.

¹¹⁶ URBAN, Otto. *Česká společnost 1848-1918*. Praha. 1982. s. 456. 90. 25-123-82.

¹¹⁷ STERNBERG, Václav Vojtěch. *Česká politika ve světle pravdy*. Choceň. 1904. s. 81-91.

Z těchto činů vyplývající slovanofilství nebylo pro šlechtice této doby typické. Tyto politické koncepty pro širokou veřejnost mohly být pouze vypočítavé, s cílem dosáhnout díky této utvořené většině svých ambicí v parlamentu. Kdyby však šlo pouze o tyto zřejmé důvody, mohl se realizovat již v některé stávající politické většině v parlamentu. Avšak dle jeho vřelých a neotřelých nápadů ke slovanskému, či českému obyvatelstvu, ze kterých mu neplynuly žádné výhody, lze usoudit, že zde máme skutečnou výjimku.

4.2.4. Doba pasivity během první světové války

Během první světové války nastal mírný politický útlum ve Sternbergově tvorbě. Mohlo to být z několika příčin. Do roku 1916 nezasedal říšský sněm a dosud se vládlo dle § 14, tudíž bez přítomnosti a činnosti parlamentu. Zároveň Vojtěch Sternberg plnil svou povinnost na bojištích.

Ve svých spisech často řešil aktuální věci, ke kterým neměl jak přijít. A tak se často toto období spojuje s osobou Arthura Polzera-Hoditze¹¹⁸, se kterým byl od té doby, po celá 20. léta, v komunikaci.¹¹⁹ Těmito kritikami si nadělal mnoho nepřátel, jež ho budou provázet v dalších letech.

Politický život byl obnoven ještě Františkem Josefem v listopadu 1916, kdy zvítězila haličská autonomní politika, a bylo potvrzeno autonomní postavení Haliče v monarchii. To hrálo příznivě do karet německým nacionalistům, kteří tímto získávali v Předlitavsku volební většinu, což znamená, že česká reprezentace zůstala obklopena německým prvkem po osamostatnění se Haliče. V této době je vidět jasný rozpor v cestě české politiky, která již nechtěla zůstat pouze u vyplnění státoprávních požadavků a začala jednat. Byla mezi dvěma mlýnskými kameny. Na domácí rakouské politické scéně byla Čechům ostatními politiky vytýkána neloajalita a nepřátelskost k monarchii. Své Argumenty opírali např. o nerakousky nadšené vojenské pluky, nazývané československé legie, čehož nejvíce v monarchii využívali Němci, kteří tímto dokazovali českou nestátotvornost. Zároveň se vyskytl jiný směr aktivní české politiky, který měl v úmyslu odtrhnout České království od monarchie, což používali Němci jako potvrzení.¹²⁰

¹¹⁸ Arthur Polzer-Hoditz byl ředitelem kabinetní kanceláře císaře Karla I. zastávající podobné názory jako V. V. Sternberg. Svůj post musel opustit z nepřízně Otokara Czernina.

¹¹⁹ SOA Zámorsk RA Šternberků Častolovice, k. 8, dopis z 30. 7. Z období první světové války od Adalberta Sternberga pro adreáta označením „Euer Excellenz“, s. 4.

¹²⁰ URBAN, Otto. *Česká společnost 1848-1918*. Praha. 1982. s. 597-632. 213-227. 25-123-82.

V roce 1916 byl zvolen ministrem zahraniční Otokar Czernin (1916-1918), o němž bude více řečeno níže, a ministerským předsedou Heinrich Clam-Martinic,¹²¹ jenž nebyl nakloněn českým politickým pokusům o české vyrovnání s Rakouskem. Tyto naděje pominuly s korunovací císaře Karla v Budapešti, jež potvrzovala směr politiky určený již od roku 1867. Potvrzovala také směr říšské politiky, která měla zajistit německou většinu na úkor Českých zemí. České domácí delegace politiků se pokoušely o větší loajalitu k císaři, aby opět dosáhly vyrovnání, avšak nebyly vůbec připuštěny přes ministerského předsedu, který je tímto trestal za všechny neduhy české politiky vzniklé za první světové války.¹²² Po svolání zasedání říšské rady v květnu 1917, která se právně sešla nezměněna, se říšské radě nepodařilo najít modus vivendi. Díky tomuto neúspěchu padla vláda Heinricha Clama-Martinice v červnu 1917. Po Clamu-Martinicovi nastoupili další ministerští předsedové, avšak nikoliv tak výrazní ve svém dalším politickém působení. Všední dny rozbourily vlny amnestie představitelů čelních českých politiků, kteří se aktivně účastnili domácího odboje proti monarchii, což ještě více pobouřilo české Němce i Němce v monarchii, pro něž omilostnění zrádců bylo nemyslitelné. V samotných Čechách to vedlo spíše k radikalizaci a vzrůstu nacionalismu, než k uklidnění národnostního stavu politiky monarchie.¹²³ Přestože císař Karel usiloval o vyrovnání se se všemi státy monarchie, neboť toužil po vysněném míru, ke kterému nedošlo. Rakousko-Uhersko se rozpadlo do malých nástupnických států. Stěžejní událostí se stala Versailleská konference, se řešil budoucí stav poražených států.

První stížné listy hraběte Sternberga se objevily po nastalém vývoji, který on sám nikdy nepředpokládal. Podle Sternberga byla ministerská krize problémem, jenž vyplýval s novým postavením Haliče uvnitř monarchie. Zprávy z tohoto období se nesou ve znamení zklamání z politiky a charakteru lidí.¹²⁴ Ztráta podpory polského obyvatelstva znamenala konec nadějí Slovanů v monarchii. Byla to pro Sternberga politika ve znamení slovanského

¹²¹ Heinrich Clam-Martinic byl velkostatkářem. Zprvu patřil do politického tábora konzervativního velkostatku, avšak jeho politický postoj se za časů první světové války změnil o 180 stupňů v naprosto protičesky zaměřený opak.

¹²² GALANDAUER, Jan. *Karel I.: Poslední český král*. v Praze a Litomyšli. 2004. s. 131-134. ISBN 80-7185-683-5.

¹²³ GALANDAUER, Jan. *Karel I.: Poslední český král*. v Praze a Litomyšli. 2004. s. 185-186. ISBN 80-7185-683-5.

¹²⁴ SOA Zámorsk RA Šternberků Častolovice, k. 7, text O současné ministerské krizi z 26.6 (období první světové války)

„zrádce“ Goluchowskeho¹²⁵, či s tím později souvisejícím předsednictvím „nepřátelského“ premiéra hraběte Clama,¹²⁶ či „neschopného“ ministra zahraničí Czernina.¹²⁷

Po skončení války, v jejíž vítězství nevěřil, protože monarchie na ni nebyla vojensky připravena, měla dle něj skončit dříve. Sternberg tím mínil, že příčina neúspěchu bude ve ztrátách na lidských životech a vyčerpaných materiálních zdrojích. Obyvatelé Habsburské monarchie již několikrát zažili celkový kolaps společnosti či hospodářství, což nebylo jen planými hrozbami.¹²⁸ Sternberg nemohl pochopit, jak se vůbec něco tak hrozného a velkého mohlo stát, až nakonec objevil paralelu opět v historii. *„Ze všech válek světových dějin je ta peloponéská válka, kterou vidím v současné době nejvíce podobnou...Athény hrají roli Anglie, Sparta Německa. Korynth rozpoutalo tak jako nyní Srbsko skrz hloupost pro mír, který byl získán přes mírnost obou částí...Athény dominují na moři lodstvem a kapitálem...Sparta má oproti tomu vojenské síly, které Athény překročí o dvojnásobek. Athény byly v situaci, zastrašovat skrz úplatu a ovládnutí pobřeží právě tak, jako nyní Anglie. Peloponéská válka byla nerozhodnuta. Athény odmítly všechny mírové návrhy Sparty...a obnoví statut quo. Ale bohatství Athén, pramen její síly se ztratil, mezitím Sparta uchovala svou moc ve schopnosti vést válku. Proto přišla druhá válka, která Athény zcela na základě zničí.“*¹²⁹ Strach z další války a zničení staré Evropy jsou zcela zřetelné. Jeho prorocká slova se částečně naplnila v budoucích letech, ovšem až na pád Anglie, kterému zabránil svazek se Spojenými státy a následně se SSSR, což mu jistě tenkrát nepřišlo na mysl.

Sternberg mínil, že by mír měli uzavřít ti, jež si ho vybojovali, nikoliv šlechtičtí ministři zahraničí v Rakousku-Uhersku, kteří privilegovaně chráněni do bojů nezasáhli a nepoznali tímto zblízka strádání ani potřeby lidu. Zde viděl rozpor - v dohodových státech se vypracovali lidé do ministerských míst svými schopnostmi bez ohledu na protekci sociálního postavení, zatímco v monarchii je zřetelný opak, kde se dává přednost původu než schopnostem. Jedno z dalších komentovaných témat bylo ohrožení pro veterány po první světové válce, jež naráželo na politiku strany sociální demokracie, která měla program sociálních pomoci pouze pro chudé, nýbrž on sám žádal řád a jistoty pro všechny, a hlavně

¹²⁵Hrabě Agenor Maria Goluchovskí byl mezi léty 1895-1906 ministrem zahraničních věcí Rakouska-Uherska. Od roku 1907 byl vedoucím představitelem Polského klubu v panské sněmovně říšského sněmu.

¹²⁶ SOA Zámorsk RA Šternberků Častolovice, k. 7, text O současné ministerské krizi z 26.6 (období první světové války)

¹²⁷ SOA Zámorsk RA Šternberků Častolovice, k. 8, dopis z 28. 10. 1926 od Adalberta Sternberga pro Ferdinanda Pereiru

¹²⁸ GALANDAUER, Jan. *Karel I.: Poslední český král*. v Praze a Litomyšli. 2004. s. 107. ISBN 80-7185-683-5.

¹²⁹ SOA Zámorsk RA Šternberků Častolovice, k. 7, text O politice po míru z období během první světové války, s 1

pro veterány.¹³⁰ Není jasné, jestli tímto mínil obecnou armádu – vojáky, kteří zůstali v rakouské armádě, české legionáře, nebo do této obsáhlé skupiny zahrnoval i sebe. Politická stanoviska Vojtěcha Sternberga se odvíjela pokaždé z hlediska, ze kterého sám vycházel a nejlépe ho chápal. Ať již to bylo vlastenectví, šlechtické postavení a společnost, či člen armády.

Je zvláštní, že i přes všechna silná slova o vlastenectví a Českém království, nebyla za války tato náklonnost v jeho dopisech ani zmíněna. Je možné, že neměl mnoho informací. Je možné, že s té části české reprezentace, kterou vedl T. G. Masaryk, dával svým mlčením zřetelný nesouhlas. Je také možnost, že Vojtěch Sternberg, jako politik a voják, skládal císaři svou přísahu věrnosti, a tak tímto nemohl vyjádřit svůj názor podpory českému osvobozujícímu hnutí. Většina z toho jsou pouze hypotézy, přesto se však nedá popřít, zajímavá situace, kdy tuto českou část politiky naprosto ignoroval.

4.2.5. *Sternbergova politika po první světové válce*

První světová válka se stala důrazným přelomem evropské společnosti. Dohodou v Saint-Germain v konferenci ve Versailles vzniklo mnoho národnostních států z rozpadu Rakousko-Uherska, čímž odpadl význam národnostního uspořádání uvnitř státu. Každý neúspěch si najde i své oběti. Za rozpad monarchie dávala rakouská společnost odpovědnost Čechům, kteří vedli svůj zahraniční i domácí odboj, což podporovaly vzniklé československé legie, jež tvořili dezertérští vojáci z rakousko-uherské armády.¹³¹ Podobnou cestou se však vydaly i ostatní národy Habsburské monarchie.

Válka sebou nepřinesla pouze změnu státních celků, ale dokonale obrátila společenské pořádky, též vzala všechna hospodářství na dno, ze kterého se těžko dostávala.

V nově vzniklé Československé republice nastaly nové poměry, kdy vše s minulým režimem bylo společensky odmítáno. Jedním z takových nešťastných činitelů byla jistě šlechta a katolická církev, jež za minulého režimu byla držitelem většiny půdy. Tyto vztahy měla upravit pozemková reforma, která chtěla zabezpečit nový chod státu tím, že těmto činitelům odejme půdu. Katolická církev se navíc měla ocitnout díky nově vzniklé Československé církvi husitské na druhé koleji.¹³² Měla tyto dvě skupiny „potrestat“ za minulost, kdy nepodporovala vznik českého státu.

¹³⁰ SOA Zámorsk RA Šternberků Častolovice, k. 7, text O politice po míru z období během první světové války, s 2-3.

¹³¹ STERNBEROVÁ, Cecilia. *Cesta: Paměti české aristokratky*. Praha. 1996. s. 93. ISBN 80-204-0593-3.

¹³² KLIMEK, Antonín. *Velké dějiny země Koruny české. Svazek XIII. 1918-1929*. Praha. 2000. s. 52. ISBN 80-7185-328-3.

V tomto období se již naskytá úbytek zájmu Sternberga o československou politiku mimo zásahů do bytí a majetků svého stavu. Bylo to nejspíše zapříčiněno, jak bude níže vysvětleno, nedostatkem prostoru pro své zájmy. Jednu z hlavních příčin v této situaci jistě hraje pozdější jeho dlení pouze v Rakousku.

4.2.6. Pozemková reforma

Mezi šlechtou to bylo jistě velmi diskutovatelné a přitom zavrhané téma. I když Vojtěch Sternberg nebyl nikdy přímým vlastníkem velkostatku, jeho starší bratr a jeho svěřenec Hugo Salm-Reifferscheidt ano. Navíc pozemková reforma byla hybatelem dění i politiky, která se šlechtických představitelů dotýkala nejvíce. Pozemková reforma započala v ČSR v roce 1919, jako počátek pro nový stát, který se vyrovnává se svou minulostí, a to formou odstranění starých přežitků, zároveň získání půdy pro české obyvatelstvo. Jako propagandistická hesla volala po odčinění bitvy na Bílé hoře, po níž byla rozdána půda cizí šlechtě, která tehdy stála při panovníkovi, tudíž proti českému národu. Tomu měla být navrácena. Při Sternbergově politické kariéře nejde, aby jí byl netečný, když dle něj to byla otevřená otázka, která navíc, dává lidem práci a živí je.¹³³ Avšak je zvláštní, že jedinou jeho zmínkou o pozemkové reformě, byl článek v jedné jeho vydané brožuře *Tagesfragen*¹³⁴, kde podporoval šlechtické velkostatky. Bohužel, nenalezla jsem, zda se řadil mezi členy politických stran, jmenovitě Svaz československých velkostatkářů či Svaz německých velkostatkářů, které žádali svou půdu zpět, nebo alespoň zastavit její parcelování.

Na vylíčení svého smýšlení o pozemkové reformě ve své brožuře, snad díky nezaujatosti, nebo k podpoře, si povolal na srovnání dobu starověkého Říma, aby si vzal na pomoc starší autority na dokázanou skutečnost, jež se osvědčila v minulosti. Každou pozemkovou reformu v minulosti poté, co byla připravena, často nebyla dokončena pro nechuť obyvatelstva, kdy následuje špatný osud politiků po jejím zavedení. Objevují se různá jména politiků a jako autory pozemkové reformy, a to Spuria Cassia, Calva Stola Licinia, Tiberia Graccha, jeho bratra Gaia Graccha. Pro něj znamenala pouze utišení davu, a negativní důsledky v poklesu kvality, protože malý zemědělec nemohl renovovat a rozvíjet své pozemky, a tudíž nekvetl kapitalismus a blaho, pročež se majitelé pozemků zadlužili, začali své pozemky pronajímat, nebo se věnovali spíše obchodu. Na opačnou stranu podává i negativní důsledky velkých hospodářství, která byla vždy zničena povstáním či hladomory.

¹³³ STERNBERG, Adalbert. *Tagesfragen-Eros*. Heft 1. Wien. 1926. s. 1.

¹³⁴ STERNBERG, Adalbert. *Tagesfragen*. Heft 1. Wien. 1919.

Zmiňuje otrokářské společnosti např. v Egyptě, které prospívaly, ale pouze díky tělesným trestům, a po jejich konci aplikace této metody, přestalo být hospodářství tak výnosné.¹³⁵

Postoj Vojtěcha v otázce pozemkové reformy je zcela jasný, i když neřekne své stanovisko přímo. Většina reformátorů je nazývána „demagogy“¹³⁶, kteří téměř vždy po zavedení reformy nedopadnou dobře a jsou lidem zneškodnění. Prosperita dle něj pochází pouze od velkostatků, a nejlepší prosperita země od otrokářství. Je zvláštní, že při jeho ostatních více útočných spisech byly často také postupy na vyřešení těchto situací. Nyní to byl pouze exkurz do minulosti, s jistým nezájmem, kterým mohl být důsledkem nikdy nevlastněné půdy, nebo svým radikálním pohledem nechtěl jitřit společnost. Přece jen, šlechta ve 20. letech 20. století nepatřila mezi osoby, které si mohli klást podmínky ve své existenci. Prokázal zde však široký rozhled a své hluboce nabyté znalosti studia starověké literatury, hospodářství, i religionistiky.

4.2.7. Aféra s Otokarem Czerninem

Po 20. léta ovlivňoval Sternbergův závěr života osobní boj s bývalým ministrem zahraničí Otokarem Czerninem.¹³⁷ Sternberg kritizoval Czernina již od doby, kdy byl Czernin ministrem zahraničí v posledních letech existence monarchie. Sternbergovi se nelíbila jeho netaktická a proněmecká politika, která nepřipouštěla reformy ke zrovnoprávnění všech států rakousko-uherského soustátí. Czernin však nezůstal u soukromého stanoviska v nelibosti k ostatním národům, ale dokonce tak činil v mezinárodní politice, což jako veřejná politická osoba byla odpovědná za stanoviska svého císaře a interpretovala je ostatním zemím. Byla to např. veřejná kritika císařovi české politiky ve formě amnestie českým politickým představitelům, kteří byli nařčeni z velezrady¹³⁸. Nebyly to pouze negativní stanoviska proti českému národu, která pomáhala části české politické reprezentace, která chtěla odtržení od Rakouska a dlela v zahraničí, ale také proti představitelům dohodových států, které napadal a znemožnil se před nimi i světem. Vše vyvrcholilo tzv. Sixtovou aférou,¹³⁹ kde díky jeho netaktické politice zdiskreditoval mladého císaře tím, že Czernin chtěl, aby mladý císař se

¹³⁵ STERNBERG, *Tagesfragen-Eros*. 1926.

¹³⁶ STERNBERG, Adalbert. *Tagesfragen*. Heft 1. Wien. 1919. s. 6.

¹³⁷ Otokar Czernin (1872-1932) patřil mezi ústavověrnou příliš nedemokraticky smýšlející šlechtu, i když rod Czerninů patřil spíše na opačný břeh. Jeho kariéra začala postem velvyslance v Bukurešti (1913-1916), poté se stal rakouským ministrem zahraničí (1917-1918). Proslul svými nediplomatickými slovními útoky na představitele dohodových států i na Tomáše Garrigue Masaryka, čímž proti sobě i Rakousku popudil představitele států, kteří rozhodovali o budoucím světovém uspořádání. Když nedonutil císaře Karla I. abdikovat, sám na post rezignoval. MAŠEK, Petr. *Modrá krev*. s. 54.

¹³⁸ URBAN, Otto. *Česká společnost 1848-1918*. Praha. 1982. s. 588. 90. 25-123-82.

¹³⁹ Sixtova aféra bylo nalezení dopisů císaře s císařovninými bratry o míru během první světové války, jež měla negativní dopad na renomé Rakouska-Uherska.

dočasně vzdal vykonávání povinností.¹⁴⁰ Tak by si Czernin zachoval čest a nechal očištěné své jméno, což mu poté Sternberg nikdy neodpustil, protože základním chování šlechtice mělo být, aby byl věrný a chránil svého panovníka. Císařský pár nevyhověl nátlakům Czernina, ten potom odstoupil a nechal celou politickou situaci stát ladem. I přes zradu Czernin dostal vyznamenání velkokříže svatého Štěpána, což bylo nejvyšší řádové vyznamenání udělované císařem.¹⁴¹ To byla další věc k nespokojenosti Sternberga – za zradu byl Czernin odměněn.¹⁴² Proti osobě Czerninovi začal Sternberg vydávat politické plátky Tagesfragen, a to od roku 1919. Kritika Czernina hlavně stíhala za „zradu na císaři“ a podlomení psychiky říše v důležitém momentu politiky ještě před rozpadem soustátí, místo opatrné a pokorné politiky. Proč tomu tak bylo, nemohlo být pochyb, Czernin byl spíše ústavověrně založen a ústupky národnostním státům monarchie byly proti jeho přesvědčení, i za cenu, že by se díky těmto postojům monarchie rozpadla. Vojtěch našel v Czerninovi nesnadného nepřítele, se kterým vedl dlouhodobý boj, v jehož náplni byl odpor proti demoralizaci trůnu a správné odměňování řády, čehož byl právě Czernin hlavní představitel, jako osoba naprosto nedůvěryhodná trůnu.

Sternberg viděl počátek této demoralizace trůnu již za vlády Františka Josefa, jejíž příčinou byl dosud existující španělský ceremoniál, který se zdál Sternbergovi v době konstituce jako neživotný. A díky tomu byl ztížený přístup ke dvoru lidmi, kteří tyto posty získali pouze na základě svého rodu a dědičného držení funkcí. Byla aplikována „dvorská“ politika příznivců císaře, kteří ovládali chod dvoru, připouštěním vhodných osob, které sami tito dvorští hodnostáři určili za vhodné, aby předstoupili před císaře. Politika byla vedena pouze na vůli těchto šlechtických příslušníků, kteří této moci štědře využívali. To má za následek veškerou demoralizaci šlechtické i politické společnosti, proti čemuž Sternberg bojoval, avšak nevzdával se svého monarchistického smýšlení, což považoval za nejosvědčenější formu vládnutí. „*Býti dynastickým, není býti sluhou sluhů, nýbrž jest býti pánem, jenž bez ohledu na svůj osobní zájem otevřeně své mínění pronáší. Dynastie, jež v tom hledá svoji spásu, že svým poddaným a tisku, výrazu to veřejného mínění, klade na ústa zámek, jest dynastií, jež kráčí vstříc své brzké záhubě.*“¹⁴³ Tímto stavem věci však nebývá postižena pouze politická sféra, ale navazuje se na ostatní odvětví. Bývá tím postižena také armáda, která zahrnuje většinu těchto šlechticů, kteří protekčně propagují své příbuzné,

¹⁴⁰ URBAN, Otto. *Česká společnost 1848-1918*. Praha. 1982. s. 626. 25-123-82.

¹⁴¹ ŽUPANIČ, Jan. *Nová šlechta rakouského císařství*. Praha. 2006. s. 127-129. ISBN 80-86781-08-9.

¹⁴² GALANDAUER, Jan. *Karel I.: Poslední český král*. v Praze a Litomyšli. 2004. s. 211-221. ISBN 80-7185-683-5.

¹⁴³ STERNBERG, hrabě Vojtěch. *Upřímné slovo*. Praha. 1904. s. 7.

z čehož se odvíjí kolotoč ne odměn za služby, ale za patolízalství. Je zajímavé, že ve svých pracích dává rozporně velikou moc dvorské šlechtě, a zároveň vykládá, že španělský ceremoniál nemá takové moci jako kdysi. „*Tento ceremoniell pripravil mocnáře o moc, vládu o rozum a národ o chléb.*“¹⁴⁴

Společná nevraživost Vojtěcha Sternberga a Otokara Czernina pokračovala i po první světové válce. Tyto neshody vyústily v aféru v rakouském Jockey klubu. Czernin si přivedl na pomoc v tomto boji některé své ochránce a pomocníky, což byli např. kníže Schönburg, kníže Fürstenberg, Herberstein, Jan z Liechtensteina a J. J. Clam. Využívali k tomu prostředky nactiutřačných pomluv, či zmanipulovaných důkazů nebo výpovědí. Ty Vojtěcha Sternberga, který si své cti vysoce cenil, neuvěřitelně trápily a ponižovaly. Z tohoto nečestného chování šlechticů, a díky jejich křivě přísazeným prohlášením, byl vyloučen z tohoto prestižního rakouského klubu. S těmito událostmi souvisí několik soudních procesů, které Sternberg vedl od roku 1922 za očištění své cti, prohrál.

Léta poté tento soukromý boj těchto šlechticů pokračoval, avšak za následek měl útlum ve sledování politiky, ať již české nebo rakouské. Nebyl na tento boj sám. Bojoval spolu s dalšími šlechtici, a to se Salmem, jehož ve svých písemnostech konkrétně neupřesňoval, a s již zmíněným Arthurem Polzerem-Hoditzem. Není to pouze boj proti šlechtě, ale proti morální špíně Czernína a jeho suity.¹⁴⁵ Bohužel nebyla nalezena jiná objektivní literatura, která by celou aféru přiblížila, tudíž mé závěry hlavně vychází z literatury hraběte Sternberga a v renomé, které si vytvořil svými činy Otokar Černín během první světové války.

Z tohoto pozdního období Sternbergova života jsem našla velice zajímavou skutečnost z díla Eagla Glassheima - *Noble nationalist*. Právě v této publikaci píše o Vojtěchu Sternbergovi ve smyslu, že přijmul ideu nového státu za svou, a podporoval vznik nového státu, Československa. Tato obhajoba nového státu, měla být vytištěna v jedné jeho publikaci.¹⁴⁶ Tuto informaci nemohu potvrdit, jelikož se mi tato publikace nedostala do rukou. Avšak zdá se mi to podezřelé, protože v žádných ostatních pramenech není o nějakém podobném zájmu ani slovo. A proč by člověk tvrdil tyto informace, když měl ještě před válkou úplně jiné mínění: „*Rozumný Čech nemůže zanášeti se myšlenkou na ztroskotání Rakouska. My jsme první kulturní zemi monarchie s směle můžeme říci, že v komerčním*

¹⁴⁴ STERNBERG, hrabě Vojtěch. *Upřímné slovo*. Praha. 1904. s. 14.

¹⁴⁵ SOA Zámorská RA Šternberků Častolovice, k. 8, dopis z 28. 10. 1926 od Adalberta Sternberga pro Ferdinanda Pereiru

¹⁴⁶ GLASSHEIM, Eagle. *Noble Nationalist. The transformation of the Bohemian Aristocracy*. London: Cambridge Massachusetts, 2005. s. 78.

*ohledu jest rakousko-uherské území českou kolonií. Jen šílenec může se zúmyslně zbavovati se takového odběratelského území svých výrobků.*¹⁴⁷ Toto nebyla jediná slova, která mluví proti informacím Eagra Glassheima. „*Na dva způsoby mohou se do budoucna poměry říše naši utvářiti. Bud' bude Rakousko státem slovanským, katolickým, federativním ve spolku s Uhry, anebo oddělíme se od Uher a klesneme v náruč silného souseda, na jehož prsou úplně zajdeme*“¹⁴⁸ Jak bylo již řečeno, Vojtěch ani nepotvrdil tyto výroky jinými prameny na tuto tematiku, ani žitím v Československu. Proti tomuto tvrzení se také naskýtá, jeho zjevný zájem o monarchii a císaře, i když dávno již skončila.¹⁴⁹

Vojtěch Sternberg si přál větší pravomoce pro České království, i když ne za cenu oddělení od monarchie. Toto oddělení chápal jako nelogické a nevyhovující. Tudíž je zvláštní, že by v některé jiné publikaci toto tvrzení tvrdil, když se na toto téma v ostatních pramenech nevyjadřoval. A v předešlých letech o tomto řešení ani neuvažoval, nebo ho rovnou zavrhoval.

¹⁴⁷ STERNBERG, Václav Vojtěch. *Česká politika ve světle pravdy*. Choceň. 1904., s. 58.

¹⁴⁸ STERNBERG, Václav Vojtěch. *Česká politika ve světle pravdy*. Choceň. 1904., s. 9.

¹⁴⁹ SOA Zámorsk RA Šternberků Častolovice, k. 8, dopis z 28. 10. 1926 od Adalberta Sternberga pro Ferdinanda Pereiru

5. Vojtěch Sternberg a jeho básně

Vojtěch Václav Sternberg nebyl pouze politik, ale také básník. Poezie psaná rukou Sternberga měla nejprve formu dopisu, poté byly všechny kompletně vydány ve sborníku v jeho politické brožuře – *Tagesfragen-Eros*¹⁵⁰, jež bylo posledním číslem tohoto časopisu. Jeho obsah tvoří většina jeho básní, které jsou pojmenované Erotický cyklus.

Chtěla bych tyto básně rozebrat metodou sondy, hlavně pro jejich vysoký počet, avšak jejich obsah se častokrát opakuje. Vybrala jsem jednotlivé charakteristické zástupce, abych je zařadila do kontextu doby, nebo Sternbergova života či pocitů. Celé překlady básní budou přiloženy na konci mé práce v kapitole Přílohy.

Vybrat žánrový útvar poezie, jenž by absolutně charakterizoval Vojtěchovu tvorbu, snad nelze. Ale všechny básně bez ohledu na obsah mají společný základ. Je jím lyrickoepický obsah. Náznak bohatého děje dokreslují silné pocity hlavní postavy. Tudiž bych alespoň zmínila dva žánrové útvary poezie, které ponejvíce vystihují obsah básní Vojtěcha Václava Sternberga.

Prvním vybraným žánrovým útvarem poezie je balada. Charakterizují ji témata lásky, rodiny, tragických zvrátů. Hlavními hrdiny bývají obyčejní lidé, kteří jsou konfrontováni s vyšší mocí, jež je vtělena do osudu, zákona, mravního řádu, či bídy.¹⁵¹

Druhým vylíčeným útvarem je romance. Je to kratší báseň romantického obsahu pozitivně a radostně zaměřená. Vyskytují se zde milostné a přírodní motivy, které se zároveň prolínají. Tyto typy básní jsou charakteristické svou vřelostí, bezprostředností a idealismem.¹⁵²

Tyto básně slouží spíše k dokreslení duševního a emotivního života Vojtěcha Sternberga. Tyto témata by se daly charakterizovat na obyčejné lidské potřeby, tužby či postřehy – básně k politice, o lásce, o smrti, o svých koníčcích, přání. Tato tvorba doplňuje také osobu Sternberga v podobě talentovaného umělce.

Jako prvním tématem, kterým bych ráda začala, jsou v návaznosti na minulou kapitolu - politické básně. Doplní a vykreslí Sternbergovy pocity, jež ho při jeho politické kariéře pronásledovaly.

¹⁵⁰ STERNBERG, Adalbert. *Tagesfragen-Eros*. Heft 1. Wien.

¹⁵¹ MOCNÁ, Dagmar, PETERKA, Josef a kol. *Encyklopedie literárních žánrů*. V Praze a Litomyšli. 2004. s. 37. ISBN 80-7185-669-X.

¹⁵² MOCNÁ, Dagmar, PETERKA, Josef a kol. *Encyklopedie literárních žánrů*. V Praze a Litomyšli. 2004. s. 586. ISBN 80-7185-669-X.

5.1. Politické básně

Básnické umění Vojtěcha Václava Sternberga neopouštělo ani při myšlenkách zabývajících se politikou. Mnou vybrané básně, které jsem se rozhodla interpretovat, se týkaly politických událostí odehrávající se z období první světové války. Dle časové posloupnosti se první „politická“ báseň vyskytla až s nástupem císaře Karla I. v roce 1916, a to s názvem „*K první trůnní řeči*“. Byla to oslava nástupu nového císaře na trůn. Byla to směs radosti, a z toho vyplývajícího očekávání nových poměrů, které by mohly být prospěšné pro České království a zároveň ku prospěchu monarchie. Sternberg v něm viděl panovníka naslouchajícího národům monarchie, i člověka jedoucího na bojiště první světové války, jenž touží po vítězství. Nebyl pro něj pouze vyvolený, přející, ale také vyvolený bohem usednout na tento trůn. Konec básně uzavírá v tiché modlitbě a žehnání, aby se toto všechno vyplnilo.¹⁵³ Z této básně vyzraňuje i jen to, co byla. Byla toužebné očekávání naplněné představami o lepší budoucnosti pro českou zemi. Byla stejně optimistická jako první trůnní řeč císaře Karla, v níž se snoubily stejné pocity a naděje jako ve Vojtěchově básni.¹⁵⁴

O šest dnů později sepsal další báseň „*Parlamentu!*“. Zde hovořil velice pozitivně o Rakousku a jeho válečných pozicích. Rakousko, jež je slavné a hrdinské, jak v době války, kdy má výrazné ztráty na bojištích, tak v lepších dobách. Ve svých verších hovoří, že jediné řešení problémů musí být mír, a to místo válčení a také obav z budoucnosti. Mezi další úvahy se řadí, kdy by mohl tento mír nastat.¹⁵⁵ V této době, kdy rakouskou politiku stíhala jedna politická krize druhou a do konce války zbývalo víc než rok, to byla slova vysoce optimistická a nadějná. Možná právě těmito slovy se utěšoval v dobách, kdy budoucnost byla nejistá a pesimistická.

Na tyto básně navazuje další téma, jež je spojeno s politikou a válkou. Odlišuje se od předchozí již menším zájmem o politiku a Vojtěch nastavuje v těchto básních poněkud temnější zrcadlo své duši.

5.2. O Smrti

Vojtěch Sternberg jako voják, jak v Búrské válce, tak v první světové, byl vždy blízko smrti. Proto bych tuto kapitolu spojila s válkami, neboť se v jeho básních spolu kontinuálně dotýkají.

¹⁵³ SOA Zámorsk RA Šternberků Častolovice, k. 7, báseň z 31. 5. 1917 od Adalberta Sternberga K první trůnní řeči

¹⁵⁴ Více v GALANDAUER, Jan. *Karel I.: Poslední český král*. v Praze a Litomyšli. 2004. ISBN 80-7185-683-5. s. 178-179.

¹⁵⁵ SOA Zámorsk RA Šternberků Častolovice, k. 7, báseň z 31. 5. 1917 od Adalberta Sternberga Parlamentu!

Vojtěch měl smrt spojenou s bitvami, kterých se zúčastnil ve svém životě. Dle něj se šlo do bitvy s pompézností a statečností, kdy všichni zúčastnění čekali na smrt. Naznačuje možnosti, kdy si nevybírává smrt nakonec přišla pro statečné vojáky, nebo nakonec zvítězili jak nad ní, tak v bitvě. Smrt si nevybírává, stejně jako se nevybírává, která strana zvítězí.¹⁵⁶ Byly to typické niterné starosti a subjektivní pohledy člověka, jenž byl vystaven těmto extrémním válečným časům.

K myšlenkám na svou smrt se úzce pojí také nesmrtelnost. Jaký je smysl bytí. Vojtěch sám uznává, že lze dosáhnout nesmrtelnosti přes skutky, které jsou ale pomíjivé. Ty se živí z lidských emocí. A Bůh činí věci dokonalé přes jeho osobu.¹⁵⁷ V dobách války, kdy je smrt na každém kroku, jistě každého napadne vlastní existence. Ale dojít až k úvahám nad nesmrtelností, dnes se to zdá zbytečné, avšak Vojtěch jako věřící člověk se musel při úvahách o nesmrtelné duši tohoto tématu dotknout. Z tohoto úhlu pohledu už není jeho báseň natolik nepochopitelná. Je to jistá paralela, jež podle vzniku skutků na zemi by získal nesmrtelnost v době, kdy již nebude mezi živými, ale vzpomínka na něj bude pokračovat dál.

Také se zabývá některými svými cestami a bitvami, jejichž byl účastníkem. Mezi první jeho vojenské střety patří jistě jeho pobyt na válečném poli búrské války, z níž měl smíšené pocity. Tento odjezd do válečného tažení přivítal s velikým nadšením, které se mísilo s obtížným loučením a sbírání sil k tomuto činu. Popisuje zde emoce, jako byly např. stesk, naděje, pocit strachu při prvním zranění. Dále se obával strachu ze svého skonu, či popisuje poslední vzpomínky, jež ho budou provázet na onen svět.¹⁵⁸

V tomto časovém období pokračuje svými zážitky z bitev¹⁵⁹, kde ho ponejvíce dojímal nemalý počet mrtvých spolubojovníků, u kterých nakonec vyzdvihuje jejich statečnost v boji a lítost nad jejich skonem.

5.3. Lásky

Láska má dle Vojtěcha Sternberga mnoho podob. Ale pokaždé je to nejhezčí, po čem kdy toužil. Nikdy se neoženil, ale je z jeho básnické tvorby jasné, že mu žena chyběla a toužil po ní.

Dokonce v básni „*Hraběnkám*“ ženám přebásnil vzkaz a zároveň odvěkou pravdu. Vyplývá z ní, že láska není jednoduchá, a pokud se nalezne, je převzácná. A udržet si krásu a lásku, považuje za „těžkou práci“. Popisuje lásku mládí jako rychle žhnoucí a vyhasínající.

¹⁵⁶ SOA Zámorsk RA Šternberků Častolovice, k. 6, báseň z 5. 12. 1914 od Adalberta Sternberga Padlý honvéd

¹⁵⁷ STERNBERG, Adalbert. *Tagesfragen-Eros*. Heft 1. Wien. s. 40.

¹⁵⁸ STERNBERG, Adalbert. *Tagesfragen-Eros*. Heft 1. Wien. s. 45.

¹⁵⁹ Např. b. u Magersfontein, nebo Na Ikwě. Byly to bitvy vedené v búrské válce.

Avšak byl vůči těmto svodům a poblouzněním též kritický – dle Vojtěcha „*žena násobí zlato a peníze, které miluje a uctívá*“.¹⁶⁰

O ženách stále snil, nejenom v soukromí ale i na papíře. „*Sen*“, kdy své noci netrávil sám. Sen, kdy své vyvolené prokazoval radosti těla i duše, které přivedly ke štěstí i jeho.¹⁶¹ Mezi štěstí popsané v básni považuje fyzickou blízkost, náklonnost či polibky. Nebyly to pouze radosti spojeny se ženami a potěšením z nich. Dokáže oslavit také nově vznikající život, který díky tomuto štěstí vznikl.

Dokonce vyjadřuje i způsoby, jak tyto ženy získat. S pozdravy odeslat květiny tuberóz, které by se podestlal pod nohy své vyvolené, aby byla opatrována Bohem skrze tyto květy. Květiny měly být symbolem radosti a poté, co uvadnou, skončí také láska, nebo je bude vyvolená svírat již v náručí jako symbolický výraz náklonnosti k němu.¹⁶² Sternbergovy básně se však mohou mít mnohokrát jinou interpretaci, než jak je to napsáno a přeloženo. Pod pokrývkou slov se mnohdy skrývá hlubší osobní význam, jenž byl znám pouze autorovi.

Jedním z jeho nejzajímavějších experimentů patřila báseň, kde ženu přirovnal ke knize. Jejich společnou barvu, póry, žár, pohyby, uchvacující vzezření i jednání.¹⁶³ Určitě by bylo zajímavé zjistit, jak přišel na tento nápad. Knihy zajisté miloval a ženy také, ale i je otázkou, zda to myslel vážně, či měl ženy jako vysněný ideál, nebo nad nimi přemýšlel s hořkostí. Všechny tyto emoce se v jeho básních objevují, ale stále mezi verši ponejvíc proniká naděje do budoucnosti, aby nezůstal ve své samotě.

Nebyly to pouze pocity lásky, ale také mnohokrát psal o událostech, ať již skutečných, nebo vymyšlených. Jednou z nich byla báseň „*Šeptající bál!*“. V této básni popisoval, dle názvu skandální, dámskou volenku. Žena, jež si ho vyvolila k tanci, čišelo mládí a štěstí. Při společném tanci cítil touhu, vzájemné úsměvy a radost. O této mladé ženě uvažoval jen s těmi nejlepšími myšlenkami. Vyvyšoval její nevinnost a zároveň popisoval společný žár, který je oba spaloval.¹⁶⁴

Jeho básně jsou plné touhy a lásky, které by mohli být ukojeny všude, třeba i na klavíru. Tam se ústa i tanec těl spojí.¹⁶⁵ Nebyl to však pouze klavír, kde dokázala vzplát láska a vášně. Ale také třeba v básni „*V krbu*“.¹⁶⁶ Avšak zde to byla asi nejspíše metafora, k jejich společnému žáru. Láska byla po císaři a cti další z nejposvátnějších citů, které měl a uctíval.

¹⁶⁰ SOA Zámorsk RA Šternberků Častolovice, k. 6, báseň Hraběnkám od Adalberta Sternberga

¹⁶¹ STERNBERG, Adalbert. *Tagesfragen-Eros*. Heft 1. Wien. s. 20.

¹⁶² STERNBERG, Adalbert. *Tagesfragen-Eros*. Heft 1. Wien. s. 70.

¹⁶³ STERNBERG, Adalbert. *Tagesfragen-Eros*. Heft 1. Wien. s. 9-10.

¹⁶⁴ STERNBERG, Adalbert. *Tagesfragen-Eros*. Heft 1. Wien. s. 60.

¹⁶⁵ STERNBERG, Adalbert. *Tagesfragen-Eros*. Heft 1. Wien. s. 65.

¹⁶⁶ STERNBERG, Adalbert. *Tagesfragen-Eros*. Heft 1. Wien. s. 67.

Je možné, že kdykoliv ho zastihl vztek, byla tato básnická metoda jednou z jeho interpretací osobního vyžití.

Mnoho básní je psáno s touhou k ženě na mysli. Uvědomoval si však, že zásah osobních událostí by jej mohl o celé štěstí připravit. Mohly to být hádky mezi partnery, které vyústily v slzy, žárlivost, rozloučení či samotu, která by ranila jeho srdce. Avšak to je příliš radikální řešení a doufal v návrat dotyčné. Ten ho dokázal roztřást štěstím i minulou touhou, když ještě dlel v samotě. Když se dotyčná navrátila, sama touha se obrátila ve větší intenzitu.¹⁶⁷

5.4. Novinky

Za celý svůj život prožíval mnoho emocí, či zážitků, které neváhal zaznamenat. Byly to ale také jedinečné události a nové přístroje, které ovlivňovaly chod a rozvoj techniky v na konci 19. a do 30. let 20. století. Jako třeba vynález a užívání telefonu. Jeho zvěčnění použil v básni „*První telefonický rozhovor*“. Popisuje zde všechny pocity, které provázejí tento akt: úlek, očekávání, kdo si ho žádá, spěch k aparátu. Poté radostné využití stroje k slasti uslyšet vytouženou osobu. Vyjadřuje přání, aby se to stalo – zavolala mu milá osoba, které by mohl projevit svou lásku.¹⁶⁸

Jedinou vymožeností nebyl telefonní aparát, bylo to ale také letadlo. Jeho úžas vynásobila osobní zkušenost, protože jako pilot letadla se zúčastnil první světové války. Avšak tato báseň nebyla psána bojovně, ale spíše s údivem a překvapením nad dokonalostí a krásou letu. Fascinovala ho možnost letu, kdy se člověk dostane na nebesa, vnímá klid na obloze i podobenství letadla s ptáky.¹⁶⁹

Další novinkou, místo již těch výše vyjmenovaných, o které se zmiňoval, byl automobil. Jeho rychlou jízdu si velice oblíbil. V jedné své básni musel Sternberg svou rychlou jízdu omezit, a to kvůli své společnosti, kterou touto jízdou vylekal. Musel své přítelkyni slíbit, že s touto rychlou jízdou přestane.¹⁷⁰ V básni se prezentuje, že je to kvůli strachu dívky, avšak mohly za tímto ústupkem stát i ziskné zájmy, kdy by vylekaná žena odměnila Sternberga svou přítomností i pohlazením.

¹⁶⁷ STERNBERG, Adalbert. *Tagesfragen-Eros*. Heft 1. Wien. s. 63.

¹⁶⁸ STERNBERG, Adalbert. *Tagesfragen-Eros*. Heft 1. Wien. s. 19.

¹⁶⁹ STERNBERG, Adalbert. *Tagesfragen-Eros*. Heft 1. Wien. s. 53.

¹⁷⁰ STERNBERG, Adalbert. *Tagesfragen-Eros*. Heft 1. Wien. s. 68.

5.5 Pro přítele

Mezi básnickou tvorbou Vojtěcha Sternberga jsem objevila i jednu výjimečnou báseň. Díky ní udělám výjimku, i přes její jediné zastoupení mezi jeho básněmi, a zařadím ji do výběru Sternbergových básní zde interpretovaných. Byla to báseň, která byla složena umírajícímu příteli princovi Friedrichovi Lobkowitzovi k jeho narozeninám. Psal zde o laskavém prostředí rodiny a přátel, když na jeho přítele šáhla ledová ruka smrti, od které není návratu. Před celou smutnou situací doporučuje přijímat lásku a přátelství od lidí, kteří ho svou vitalitou podrží v jeho bolestech a těžkých chvílích.¹⁷¹ Musel to být moc pěkný dar k přítelovým narozeninám, který Friedricha Lobkovicze mohl pohladit po duši v těžkých chvílích. Jen škoda, že takových básní nebylo napsáno více, sloužily by k zjištění více informací o Vojtěchových stycích či přátelích.

5.6 Kratochvíle či slabosti

Jednou z kratochvílí šlechty byla odedávna jízda na koni. Do první poloviny 20. let byl Vojtěch Sternberg členem prestižního jezdeckého klubu. Jeho jízdy, za předpokladu zda byl ještě členem klubu, probíhaly po Vídeňských parcích. V básni „*Ranní jízda*“ (na koni) vypovídá o jedné ranní jízdě přes vídeňský Prátr, kdy vnímá krásu jara, slunce a ptačích písní. Byl natolik zabrán ranním probuzením světa, že si nevšiml rychlé jízdy koně, neudržel se a spadl. Tuto báseň věnoval své neznámé milé spolu s modřinami, které utrpěl.¹⁷²

Z popisu Cecílie Sternbergové o skonu Vojtěcha¹⁷³ můžeme poukázat na jednu jeho slabost – Alkohol. Ve své básni „*Víno*“ oslavuje jeho krásnou barvu, či osobní zkušenosti – probuzení se ráno po požití vína, pronikání alkoholu do jeho nitra a zároveň jeho zahřátí. Po těchto prvních krocích, nastává vidění světa v jiném odlehčeném světle, díky kterému vidí svět snášenlivěji a bez tmavých barev.¹⁷⁴

Na tuto báseň navazuje další – „*Opilost*“ či „*Opojení*“, oba tyto názvy se tak daly interpretovat a zcela vystihují obsah. Zde o sobě píše jako o obětním beránkovi, který je blízko všem neřestem a pronásledovaným darebákem. Vysvětluje, že je alkohol náplastí na všechny tyto rány. Ví, že tento stav není zdravý a není to ani řešení problémů, přesto je nejkrásnější. To nejkrásnější, co všichni učenící zatracují. V této nečisté době a časů potlačovaných národů, sleduje pouze souhlasy. Je zde vidět nespokojenost se stávající stavem. A oproti nesouhlasům zůstal věrný básníkům a písním spojených s tímto opojením, se

¹⁷¹ STERNBERG, Adalbert. *Tagesfragen-Eros*. Heft 1. Wien. s. 73.

¹⁷² STERNBERG, Adalbert. *Tagesfragen-Eros*. Heft 1. Wien. 1926. s. 74.

¹⁷³ STERNBERGOVÁ, Cecilia. *Cesta: Paměti české aristokratky*. Praha. 1996. s. 68. ISBN 80-204-0593-3.

¹⁷⁴ STERNBERG, Adalbert. *Tagesfragen-Eros*. Heft 1. Wien. 1926. s. 43.

svou hřejivou láskou. Když potom následně cítí zdravotní problémy, reaguje verši o smrti, které vepsal do svých básní.¹⁷⁵

Vojtěch Sternberg měl za svůj život mnoho důvodů, aby svůj žal mohl utápět v alkoholu. Bylo zde mnoho faktorů, které mohly tuto neřest zapříčinit. Mohl se díky této slabosti vyrovnat s politickými útoky na svou osobu či postupnému zklamání ze směru politiky. Ve svém životě také viděl mnoho hrůz způsobených na lidských životech. A dále – osobní zmar, to že nikdy nenalezl stalou družku, nebo že jí nechal odejít.

Ve Sternbergově archivní pozůstalosti byl nalezen velký počet básní, která byla, podle prvního odhadu, čistě osobního rázu. Ovšem je zajímavé, že toto dílo ve druhé polovině 20. let veřejně vydal. Ohlasy na tuto tvorbu jsem nikde nenalezla, a není ani divu, tato publikace byla jedna z posledních dokumentů, které napsal.

Je zajímavá totožnost žen, které figurují v jeho básních o lásce. Kdyby se tyto básně týkaly nějaké konkrétní ženy, jistě by nebyla ráda, kdyby je veřejně publikoval. Není mnoho hypotéz o totožnosti Sternbergovy družky. Buď jistá žena již nebyla mezi živými, nebo to byly pouze tužby osamělého muže, který ve stáří a osamělosti toužil po lásce.

Zde, v jeho básních, je vidět hluboké zamyšlení nad chodem života, jeho radostí i starostí, o svých prioritách a zvycích jako člena šlechtické společnosti. Také o novinkách, které společnost v dané době obklopily.

Jistě se tato básnická próza dá využít k porovnání s předchozí kapitolou. Oproti vážnému tónu a naději ve své činy, je zde již vidět jistá skepse, která v sobě absorbovala všechn počáteční optimismus z tvorby z let mladšího data.

¹⁷⁵ STERNBERG, Adalbert. *Tagesfragen-Eros*. Heft 1. Wien. 1926. s. 44.

6. Závěr

Mým cílem bylo představit osobu Vojtěcha Václava Sternberga jako člověka a jeho dílo, ať již politické nebo básnické. V jeho díle i životě je několik epizod, kde dokázal svým jednáním překvapit společnost, jak za svého života, tak i dnes, protože podle názorů, které prezentoval, by se očekávaly jiné závěry.

Vojtěch Sternberg za svůj život prošel několika radikálními změnami názorů. Od narození přebral názory svého otce, aby se ve své dospělosti vydal úplně jiným politickým směrem. To, jak jsem již zmínila, mohlo zapříčinit rozpory s otcem, kde však mimo vyjádřené úcty nebyla ani zmínka o dalším chování.

Vojtěch Sternberg se vyznačoval velice dobrodružnými mladickými cestami, ze kterých později vyplynuly dvě věci. Při svých cestách se seznámil s anglosaskou kulturou, kterou si velice oblíbil. Ta ho také přivedla ideově mezi české politiky. Je podivné, že člověk, který vyrostl v centralisticky prorakousky zaměřené rodině, poté ve své politické kariéře obhajoval práva Čechů. Nedá se říci, že by se ztotožnil se všemi českými požadavky, jako bylo např. přijetí českého jazyka, ale vždy měl na srdci prospěch českého národa. Svůj český zájem převážně vnímal skrz věrnost panovníkovi. Tyto sympatie se nezměnily do konce jeho života.

Z této věci vychází další rozpor. Za svůj život vedl mnoho ústních střetnutí pro blaho českého národa, avšak po první světové válce zcela rezignoval ve svém úsilí a odešel žít do Vídně. Je možné, že byl zklamán novými národnostními poměry v Československu. A pokud byl Vojtěch pročesky zaměřen, jak všemožně slovy dokazoval, neměl by mít problém zůstat v novém státu. Je možné, že po abdikaci císaře pro něj Československo ztratilo svůj význam. Je také možné, že ho k této volbě vedla jeho soukromá rozhodnutí a důvody, které ve svých pramenech nezanechal.

V jeho politické činnosti byla na počátku vidět velká aktivita, starost nad chodem státu a jejich činitelů. Už od počátku se jeho strach projevoval v oblasti čelních politických představitelů, ať už českých, nebo zbylých národností monarchie. To se v běhu let nezměnilo, ba co víc, ještě zvýšilo. Zapříčinila to osoba ministra zahraničí Otokara Czernina, se kterým měl spory v posledních letech existence monarchie. Nevedl boj s Czerninem pouze na stránkách publikací, ale také v aféře v Jockey klubu, a vzápětí v soudních síních. Ani po těchto událostech tento boj nebyl ukončen, protože tento komplot ho měl zdiskreditovat, aby již neupozorňoval na osobu Otokara Czernina, nebo pouze osoby shromážděné okolo něj.

Z jeho bohaté politické činnosti, již vedl po celý život, však nastal zřetelný útlum ke konci 20. let 20. století. Není jasné, jestli to bylo vyčerpáním osobou Otokara Czernina, nebo pocitý zmaru. Od přelomu století se zabýval politikou na říšském sněmu, kde snad žádný z jeho proslovů nebyl vyslyšen, nebo brán v potaz. Pro českou reprezentaci byl málo český a neznalý „české“ věci, a pro Němce zase jiného politického vyznání či s jinými zájmy pro budoucí chod státu. I toto radikální rozdělení by mohlo být důvodem, proč uvadla jeho aktivita. Od konce první světové války, kdy vznikla Československá republika, jež byla ránou pro většinu šlechty, padla šlechta na společenské dno i v ostatních nově vytvořených republikách. Takže poté odešel do Rakouska, kde však nebyla společenská situace o mnoho lepší. Zde ale nevedl jiné politické aktivity mimo zneškodnění osoby Otokara Czernina a očištění svého jména.

Pasivita mohla být zapříčiněna těmito faktory: nemožností hlásat své názory, neztotožnění se s novým režimem v Československé republice, nebo absence času, který byl vyplněný s bojem proti Czerninovi a obhajoby své cti, a následný útěk do svého světa – ke svým básním.

Ve své bohaté básnické činnosti, kterou vydal na sklonu života, se zabýval věcmi naprosto běžnými. Láskou, smrtí, přátelstvím, či technickými novinkami, politikou nebo svými slabostmi. Většina jeho korespondence dokázala nahlédnout do jeho nitra, avšak k vytvoření závěrů k jeho životu je pomálu. Nejvíce příspěvků je o lásce. Nikde v jeho pozůstalosti jsem nenalezla nic, co by nasvědčovalo tomu, že byl tento sen nalezen. Pokud v jeho životě nefigurovala žádná žena, tak mu teskně chyběla. Stejný závěr je, i kdyby ženu měl, tak o ni přišel. V jeho básních byly mnohé oslavy žen, či milostných rituálů.

Dalším významným činitelem byly jeho básně o smrti, spojené s válkou. Z popisu těchto hrůz vyplývá, že měl úctu k životu, avšak válka pro něj byla povinnost, kdy nabídl všechny své síly ke zdárnému vítězství monarchie.

Na politickou činnost navazují některé básně stejného tématu. Avšak byly to většinou oslavy svých vítězství, či radostí. Je zajímavé porovnat obě tvorby, které jsou tak různé a přesto si vycházejí vstříc. Tato tvorba totiž vyjadřuje pocitý a smýšlení, které v politických publikacích mlčely.

I když nesdílel mnohé vlastnosti a přesvědčení, která byla blízká české politické reprezentaci, měl na srdci pouze dobro a prosperitu českého národa.

Vojtěch Václav Sternberg byl muž mnoha tváří. V jeho pozůstalosti se nachází mnoho informací s prozíravým i věšteckým smyslem. Byl to muž praktického smýšlení, kterého bezesporu využíval. Avšak na druhou stranu to byl muž, užívající mnoho prostředků a slov,

kteřá se do tohoto světa již nehodila. Když pouŕijí metaforu, byl to středověký rytíř, který bojoval nejenom slovy za dobro a morálku.

Pramenná pozůstalost Vojtěcha Sternberga je bohatá, hlavně na politické informace. Mnohé jeho postřehy z oblastí politiky se ukázaly přínosné a mohly by obohatit toto málo probádané období před první světovou válkou, které pokračovalo na začátku 20. Let 20. století. Tato práce by mohla přinést nové pohledy na toto téma, které je mnohdy vnímáno pouze jen jedním pohledem, jenž oslavoval vznik Československé republiky a odsuzoval vše monarchické. Bylo by zajímavé celou Vojtěchovu tvorbu porovnat s dobovým tiskem, nebo s tvorbou ostatních státníků, aby bylo vidět, kde začíná a končí jeho pouze subjektivní pohled, nebo realistická prozíravost.

7. Conclusion

My aim was to introduce Wenceslas Adalbert Sternberg as a man and his work, whether political or poetic. In his work and life are a several episodes, where he was able to surprise the company by his behaviour, both during his life, and so today, because according to his view, one would expect a different behavior.

Adalbert Sternberg during his life underwent several radical changes of his opinions. From his birth took over his father's views, to went a completely different political direction later in his adulthood. This, as I mentioned, it could cause conflicts with his father, but there was nowhere any mention of another behavior except expressed respect.

Adalbert Sternberg was characterized by very youthful adventure journeys, from which later resulted two things. During his journeys he acquainted with Anglo-Saxon culture which he took a fancy very much. This also brought him ideologically among Czech politicians. It is strange that a man who grows up in a centralistic pro-Austrian oriented family, then in his political career is defending the rights of the Czechs. We cannot say that he identified himself with all Czech requirements, such the acceptance of the Czech language, but always he had at heart the favor of the Czech nation. He perceived his Czech interest mainly through his loyalty to the sovereign and this sympathy hasn't changed until the end of his life.

From this arises further conflict. In his life he had led a lot of verbal engagement for the benefit of the Czech nation, but after World War he completely resigned and left to live in Vienna. It is possible that he was disappointed by the new ethnic relations in Czechoslovakia. And if Adalbert was focused pro-Czech as he proved by his words, he shouldn't have a problem to stay in the new state. It is possible that Czechoslovakia lost its meaning for him by losing its emperor. It is also possible that to this choice led his private decisions and reasons, which he didn't leave in his sources.

In his political activity is able to see a great working at the beginning, concern about the operation of State and their agents. His fear began to appear on a field of top political leaders, whether Czech or other nationalities of the monarchy. This changed in the course of years, moreover, has increased. It was caused by a person of minister of foreign affairs Czernin Otokar in the last years of the existence of the monarchy, and due to him he didn't lead his fight only on the pages of publications, but also in out breaking the affair in the Jockey Club, and then in the courtrooms. Even after these events, this fight was not finished,

because this was this plot should discredit him to not point out on the person of Otokar Czernin or just on people gathered around him.

From his extensive political activities, which led throughout his life, nevertheless began a distinct depression at the end of the 20's of the 20th century. It was due to busyness by person of Otokar Czernin or by feelings of doom. Since the turn of the century he was dealing with the policy on the Reichstag, where perhaps none of his speech was not heard out or taken into account. For the Czech national representation wasn't enough "Czech" and was unacquainted with "Czech" thing, and for the Germans he was another political belief with other interests for the future functioning of the state. Even this radical division could be the mason, why his activity has faded. Since the end of World War I, when the Czechoslovak Republic, which was a blow for most of the nobility, was established gentry fell to the social bottom also in other newly created republics. So then he went to Austria, where the social situation was not much better. However, there didn't lead other political interests then to disable person of Otokar Czernin and to clean his name.

The passivity could be caused by these following factors: inability to proclaim his views, no identification with the new regime in Czechoslovakia, a time filled with the struggle against Czernin, and his defense against him, and his subsequent escape to his own world - to his poems.

In his rich poetic work, published at the gradient of life, was occupied with quite ordinary things. With love, death, friendship or technical innovations, policy or his weaknesses. Most of his correspondence was able to afford a look into his heart, but to create conclusions about his life it wasn't enough. Most contributions are about love. Nowhere in his remains, I did not find anything what would suggest that this dream was found. If there didn't enter any woman into his life, he missed some very much. The same conclusion is even if he had some woman, but he lost her. In his poems, There were many celebrations of women or love rituals in his poems.

Another important factor was his poems about death, connected with the war. From the description of these horrors result that he had a respect to life, but the war was an obligation for him to help to the monarchy, to which he couldn't refuse it.

On the political activity follow some poems of the same theme.

But it was mostly celebrations of his victories or delights. It is interesting to compare both of his productions are so different and even they are forthcoming. This work is expressing feelings and opinions, which were silent in political publications.

Although he didn't share many traits and beliefs, which was close to the Czech political representation, he had at heart only the good and prosperity of the Czech nation.

Adalbert Wenceslas Sternberg was a man of many faces. In his remains is a lot of information with far-sighted and prophetic meaning. He was a man of practical mind, which he used without doubt. But on the other hand, it was a man using many resources and words that did not fit into this already. When I use a metaphor, he was a medieval knight who fought not only with words for good and moral.

Source remains of Adalbert Sternberg is rich, mainly for political information. Many of his observations on the field of policy have been proved as beneficial and could enrich unexplored period before the First World War. His work, however, didn't end with the First World War and it could bring new insights in this topic, which is often seen only from one sight that celebrated the establishment of the Czechoslovak Republic, and denounced all monarchical. It would be interesting to compare the Adalbert's production with contemporary press, or the creation of other statesmen to see, where begins and ends his subjective view, or realistic foresight.

8. Bibliografie:

Archivní prameny

1. Státní oblastní archiv Zámorsk – fond RA Šternberků Častolovice

Vydané prameny

1. STERNBERG, Václav Vojtěch. *Česká politika ve světle pravdy*. Choceň. 1904.
2. STERNBERG, Václav Vojtěch. *První bilance českého svazu na radě říšské: Mikroskopický rozbor politiků Českého Svazu*. V Chocni. 1907.
3. STERNBERG, Václav Vojtěch. *Řeč posl. hr. Vojt. Sternberga dne 4. dubna 1908*. V Jaroměři. 1908.
4. STERNBERG, Adalbert. *Tagesfragen*. Heft 1.- 5. Wien. 1919.
5. STERNBERG, Adalbert. *Tagesfragen-Eros*. Heft 1. Wien. 1926
6. STERNBERG, Václav Vojtěch. *Upřímné slovo*. Praha. 1904.
7. STERNBERG, Václav Vojtěch. *Útoky mladokonservativního šlechtice*. Choceň. 1906.
8. STERNBERG, Václav Vojtěch. *Vážné slovo pronesené říšským poslancem hrabětem V. Sternbergem*. Praha. 1910.

Literatura

1. BEZECTNÝ, Zdeněk. *Příliš uzavřená společnost*. České Budějovice. 2005. ISBN 80-7040-698-4.
2. GALANDAUER, Jan. *František kníže Thun: Místodržící českého království*. V Praze a Litomyšli. 2007. ISBN 978-80-7185-803-4.
3. GALANDAUER, Jan. *Karel I.: Poslední český král*. v Praze a Litomyšli. 2004. ISBN 80-7185-683-5.
4. GLASSHEIM, Eagle. *Noble Nationalist. The transformation of the Bohemian Aristocracy*. London: Cambridge Massachusetts, 2005.
5. HALADA, Jan. *Lexikon české šlechty I*. Praha. 1994. ISBN 80-85770-11-3
6. JELÍNKOVÁ, Dita. „Když ta širá, různorodá vlast přestala existovat...“ aneb Osudy rodiny Clary-Aldringen po rozpadu Rakouska-Uherska a její hledání nové cesty v postimperiálním světě. In *Theatrum historiae* 6. 2010. s. 125-162. ISSN 1802-2502.
7. KLIMEK, Antonín. *Velké dějiny zemí Koruny české. Svazek XIII. 1918-1929*. Praha. 2000. ISBN 80-7185-328-3.
8. KLIMEK, Antonín. *Vítejte v první republice*. Praha 2003. ISBN 80-86515-33-8.
9. KUBAČÁK, Antonín. *Činnost Svazu československých velkostatkářů v 1919-1943*. In *Sborník archivních prací* 37, 1987, s 325-373.

10. LENDEROVÁ, M., BEZECTNÝ, Z., KUBEŠ, J. (edd.). *Proměny elit v moderní době. Sborník k narozeninám docenta Roberta Saka*. České Budějovice. 2003. ISBN 80-7040-575-9.
11. MALÍŘ, Jiří. *Politické strany: vývoj politických stran a hnutí v českých zemích a Československu 1861-1938*. Brno. 2005. ISBN 80-7239-178-X.
12. MAŠEK, Petr. *Modrá krev*. 3. vydání. Praha. 2003. ISBN 80-204-1049-X.
13. MŽYKOVÁ, Marie. *Šlechta ve službách diplomacie: Španělsko, Anglie, Nizozemí*. Praha. 2001. ISBN 80-86345-09-2.
14. OKÁČ, Antonín. *Rakouský problém a list Vaterland 1860-1871*. Brno. 1979.
15. POKORNÝ, Jiří - VELEK, Luboš - VELKOVÁ, Alice. *Nacionalismus, společnost a kultura ve střední Evropě 19. a 20. Století: In Pocta Jiřímu Kořalkovi k 75. narozeninám*. Praha. 2007. ISBN 978-80-246-1398-7.
16. SAK, Robert – BEZECTNÝ, Zdeněk. *Dáma z rajského ostrova: Sidonie Nádherná a její svět*. Praha. 2000. ISBN 80-204-0852-5.
17. SLABÁKOVÁ, Radmila (Ed.). *O exilu, šlechtě, Jihoslovanech a jiných otázkách dějin moderní doby. In Sborník k narozeninám Arnošta Skoupého*. 2004. ISBN 80-244-0781-7.
18. STERNBERGOVÁ, Cecilia. *Cesta: Paměti české aristokratky*. Praha. 1996. ISBN 80-204-0593-3.
19. ŠKUTINA, Vladimír. *Český šlechtic František Schwarzenberg*. Praha. 1990. ISBN 0 946352 7 12.
20. ŠTAIF, Jiří. *Obezřetná elita: česká společnost mezi tradicí a revolucí 1830-1851*. Praha. 2005. ISBN 80-7363-014-1.
21. ŠVARŤÍČKOVÁ-SLABÁKOVÁ, Radmila. *Rodinné strategie šlechty: Mensdorffové-Pouilly v 19. století*. Praha. 2007. ISBN 978-80-7203-859-6.
22. URBAN, Otto. *Česká společnost 1848-1918*. Praha. 25-123-82.
23. VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. České Budějovice. 2004. ISBN 80-86829-05-7.
24. ŽUPANIČ, Jan. *Encyklopedie knížecích rodů zemí Koruny české*. Praha. 2001. ISBN 80-86493-00-8.
25. ŽUPANIČ, Jan. *Nová šlechta rakouského císařství*. Praha. 2006. ISBN 80-86781-08-9.

Internetové zdroje:

1. URL <<http://genealogy.euweb.cz/sternbg/sternbgl.html>> [cit. 2011-04-17]
2. URL< <http://zelenahora.cz/14.htm>> [cit. 2011-04-21]
3. URL <<http://genealogy.euweb.cz/sternbg/sternbgl5.html>> [cit. 2011-04-17]
4. URL <<http://genealogy.euweb.cz/sternbg/sternbgl6.html>> [cit. 2011-04-17]

Zdroje fotografie:

1. SOA Zámorsk, RA Šternberků Častolovice , k. 8

Zdroje básní:

2. SOA Zámorsk, RA Šternberků Častolovice, k. 6, 7, 8
3. STERNBERG, Adalbert. *Tagesfragen-Eros*. Heft 1. Wien. 1926

9. Přílohy:

Obr. Č. 1: Vojtěch Václav Sternberg

Přílohy - básně:

1. báseň z 31. 5. 1917 – K první trůnní řeči

Vystoupil jste na nejkrásnější trůn na světě
A Habsburkové oblékli purpurový plášť,
Miliony srdcí krvácí před tebou v ležení,
Ve staré oddanosti a lásce je hluboce dojat.
A světlý a nadějný jako sluneční záře
Vykresluje nové požehnání do říše.

S jemnou rukou spravedlivě a silně se stal
Slibuješ Nám s vyzváněním zvonů srdce
A nasloucháš žádostí a stížností
Národů a On jede k boji,
krví promočený zápas, tato válka
s naší oddaností k míru a vítězství.

Po vašem boku znuděný jako květina,
Nebesky věnovaná voňavá a čistá.
A září na nás dolů jen radost a laskavost,
Pro celou říši nejjasnějšího slunce,
A lásku a štěstí, navždy plnil svou povinnost
Ozářen jeho andělsky krásnou tváří.

Tak jsou vyvoleni na trůn,
tento příklad nám v životě neustále má být,
od Boha narozen pro skvělý čas
v horkých plamenech jako klenot.
Miliony vám žehnají a modlí se tiše:
O nebesa žehnají/ochraňují této protěži.

2. Báseň z 5. 6. 1917– Báseň Parlamentu!

Ve vážné chvíli jako nikdy neporažen,
Ve velkém hrdinském času
Rakousko nosí hrdě a neústupně svůj osud
A sláva plněná po celou věčnost.
Ano, slavné a čestné ve stovkách bitev,
Při vítězství a také při hynutí.

A ve všech odlehlých příhraničních oblastech
V chladné zemi bok po boku zbytek
Tolik lidských synů, padlých,
Aby pro jejich zemi udělal povinnost.
O přísahej, který zůstal ještě naživu,
Z vděčnosti vás bude milovat navždy.

Čest mrtvým. Ve všech jazycích
Prováděné práce v poslední umírající modlitbě
Dost vašich rukou se je pokouší probudit,
Ukazuje své vůli, že je snazší
Jako bratři vyřešit malé rozmíšky.
Než všechny odměny přivedou na mizinu za hrdinské činy.

Přemýšlení o budoucnosti své země,
nově vzniklému domovu svým dětem
A v moci velkého mírového pásu,
Pokud budeme uctívat celý svět v obavách.
O, tak je to těžké s lidmi zlatého srdce,
Na oltáři ran a bolesti.

3. Báseň z 5. 12. 1914 Podzamče -Padlý honvéd

K útoku jde neohrožená kapela
Střely dopadají do řad a souboru
A každý statečný, aby byl pro statečnost
Jako kdyby se nikdy ke své rodině opět nenavrátil

Zařval, zapískal, bleskově a se zhroutil
Prach, padal tam sníh a dále
Klidné myšlenky každý měl v srdci.
Pomozte mi nyní, ty veliký Bože a pane.

Zaútočili divoce k tmavému okraji lesa
A všechny hodnosti opět padly
Kde pro obranu zvedl výše ruce
jeho vlastní krev vytéká dole znovu sněhové pláni

Od posledního, Hurá, byl nepřítel zbit
A, všichni jsou sraženi v lese
Honvéd pouze, stěží unese nohy
Poklesne na dolů na ledovou zem.

Usedl za první borovici
A hlavu skloněnou na rukou
Našel jsem ho tam ve věčném snu
Ze své milované vlasti.

4. Nesmrtelnost!

Skutky pomíjejí jako sníh,
Pasou se z osudu předsíně,
Živí se z radosti a žalu
A následují neviditelné stopy.

Různost přírody je naše myšlenka,
Světelný paprsek v duši noci,
Modlitba: O Bože, Děkuji Vám,
Že jste skutek dokonalý skrz mě.

Pouze tehdy zjištění, sami červi země,
Než nic ve světě božím,
Svítí jeho skutek, také když je anonymní,
Nesmrtelnost v onom světě

5. Rozloučení! Odjezd do búrské války!

„Odjezd!“ Vykřikl jsem ti šťastně.
A přesto mi bylo těžce k odvaze!
Stejně jako rozloučení na schodech
Tvůj pohled byl na mě tak dobrý.

Vzal jsem ho, abych ho měl na všech trasách
Mého nejvěrnějšího společníka,
Paprsky slunce ve sklíčené dešti osudu,
Naděje rozradostněná odleskem.

A když jsem byl přijat lehátkem k smrti,
Omdlévající v opálení slunci,
Zuřící z divočiny, hrůznou válkou,
V horečnaté búrské zemi.

Pak přemýšlím, vzpomínám pouze na Vás, jsem si uvědomil, že vaše,
Tak tiché a klidné jako vždy,
A když Hlavně klesám dolů umírající,
Přede mnou celou věčnost,

Pak se lesknou vaše modré oči
Pak dostanu vaše poslední sbohem,
První pohled na onom světě mně zavlaží,
Když jsem se musel řezat navždy.

6. Byl to jen sen

Viděl jsem ji dnes v jejích liliových šatech,
Na její posteli sedět úplně samotnou,
Tak smutnou, jako kdyby trpěla v srdci,
Hluboko uvnitř v prsou, tak bílých a čistých.

Pak jsem se usmál s příliš horkou touhou,
Dech z poupěte růže,
Pozdravena Bohem požehnaná ňadra,
Jsou zcela naplněna touhou.

Jsou jako Antény nebeskými magnety,
Začíná s nimi velikou víru,
Že skrze štěstí jsou vroucí modlitby,
V jejich ňadrech ji může poprvé ulovit.

Protože jsem klečel, abych vykouzlil její žal,
A v líbání, jsem zakázal její bolest,
Nově jsem se narodil v plemenech štěstí,
Nyní dosud jsou nalezeny v Boží lásce.

7. Báseň bibliofila své milence

Jejich póry dýchají něhou
Touha, zavázaná mléčně-bíle,
A to hoří jejich smyslnost,
Oheň z touhy ran.

Vlny a příliv života,
Jejich požadovaná zvlněná gesta,
Uchvacující snímek, klouzání v mém divokém temperamentu,
Sen o štěstí se může stát.

Co vrozený stud dechu lilie,
Ze stisknutí ranních pozdravů,
To co ex libris (z knih) = sluncem ozářený keř,
Verše z duhy vytékají.

8. Na klavíru!

Z tvých očí vytéká modrý pramen
A teče okolo širého světa
Na neviditelných, jemných vlnách touhy,
Tak tázavé a tak klidné a němé.

Kapky rosy to, opravdového jarního deště,
Z nebe míchá jemný mladý den
Z řas, které se spojí za mokra
Výše přes svoje divoké bušení srdce.

A když tóny klavíru pak ševlí,
Naplní se z vaší touhy velká síla,
A všichni andělé tě neviditelně poslouchají,
Pak se láska probudila pomalu.

9. Shledání!

Hedvábně jemný šepot mě naplňuje třasem,
V tiché touze z dob dávno minulých,
Vlna staré pavučiny
Srdce šelestí v mé osamělosti.

Jako chladné vody tečou jemně skalami,
Poslové hluboce skrývají moc,
Šťastně slunce se budí ze spánku
Pobřeží zasněně ztrácívá/sny nabízí postavu.

Tak probud' mě znovu ty bílá bytosti
A v úsměvu plného horkého sněhu,
Uzdravil jsem se za zvonů zvonících štěstí
Záře od posledního rozloučení.

10. První telefonický rozhovor

Ohlašuje hlas bouři v srdci,
Telefon jde skrz dřeň a nohy,
A smích zabalený s mnoha malými vtipy,
Stříbřitý zvuk slov je takový nádherný.
Chvěje se vzdálená bílá duše,
Jako list v lese listů,
Kde čistý pramen bez chyby,
Vysoko se odrazil z hluboké skalní propasti.

To je Sen dětských myšlenek,
Věčně čerstvé padající perlové kapky,
V závěti, přát si a v rozpacích,
Touhou fantasticky smíšené.

O barevné chození ve sněhu,
Mramorově bílý, horká labuť,
Chodit nahá v mých milostných písních,
Vytáhněte závoj mé touhy.

Pak se budou zlehka vaše pyšná ňadra dmout,
Pak bude moje maličkost jako šnek,
V mých verších, jsem četl,
Od mé lásky, tak velké a čisté.

11. Poslední jízda autem!

Na oné jízdě, kde nám utíká svět,
A samy zůstáváme na zemi,
Poprvé jsem viděl tvůj úsměv nešťastný,
Jemný, hluboko skryt ve vzniku štěstí.

Z tvých očí plyne světlo ven,
Z pouhého domnívání se vzdálené horečky žáru,
Dýchá první radost
A krvácí mi růžové srdce.

Divoká síla, moje touha k velkému činu,
Tál jak rozmražený sníh v toužení,
Dokud se neotevřelo celé mé srdce
Dešťová kapka mých slz radosti.

12. z 6.3. 1923 Slunce nesmrtelnosti!

<téměř mrtvému příteli>

Máš štěstí zamícháno naplno v oblacích
Láska obalená v přátelství,
K uspokojení tvých mnohých potřeb,
Bylo vše jako v ranním slunci.

Přišel tam mráz s ledově chladnýma rukama,
Mráz se pohyboval přes kvetoucí stromy,
A z reje všechny dary nebe
Probudíš se jako nejkrásnější sen.

Rozsudek padl na tvoji čistou duši
Jak denní světlo na zelené pláni,
A myšlenky, vzdáleny jakéhokoliv pochybení
Zamýšlejte se nyní v pravdě úzké koleje.

Cítíš ve tvých tmavých srdečních zákoutí,
Slunce nesmrtelnosti,
Vám obdržet lásku od lidí
Který ti posvěcuje celou životní sílu.

Vídeň 6. 3. 1923

K narozeninám Prince Friedricha Lobkowitze

13. Ranní jízda(na koni)

Jel jsem ven přes Prátr
Díky/skrz jarnímu šelestu listí stromů,
Ven přes ranní strach
K poslechu jásavého května
A uprostřed dunění kopyt dovnitř
Pronikla slavností ptačí zpěv.
A smát se začalo slunce
Světlu přineslo probuzení.

Tučný Renner/dostihový kůň/ letěl pouze tam do dále,
Jako by se ulovilo štěstí,
Zdá se, chtěl být jako bouřlivý smysl
Již více nevydrží otěže.
Zdá se, jako kdyby byl konec světa
On dnes chce dostihnout zítřek,
Stejně rychle jako mraky na obloze
Nyní opět zamazán na trávníku.

A mé bijící srdce v otékající hrudi
Tak hlasitě jako řev kopyt,
Byl jsem, jako by radost z jara
Smířit mě se životem.
A smutek, obavy a žádnou bolest,
Zapomněl jsem v sedle,
Dokonce, jednou jsem takové divoké srdce,
Jako Vaše, zběsilé navždy.

14. Víno!

Je to roztavená sluneční záře,
Třepáním z neznámých radiových sil,
Padá v dřevěných sudech
V suterénu, v sladkých hroznových šťávách.

A sním tak dlouho, až se najednou probere,
Když brýle zacinkají a pohár zvučí,
Teče pomalu po sametovém jazyku,
Pronikat do lidských srdcí.

Tam se stane pouze volně dlouho svazek světla,
Stane se žár a nový život,
Jako zdroj z temných hlubin přestává,
Dát za polibek celý svět.

15. Hluk/Opilost/Opojení/

Jste chudý obětní beránek pro všechny neřesti,
Jste obětní beránek a pronásledovaný ubožák,
Je na rány nejlepší náplast
a pro slepé je nejkrásnější světlo.

A všichni lidé, s dlouhýma ušima
Tekoucí moudrost v lidském poprsí,
Mnozí Lékaři a profesoři
Proklínají tvoje nebesky sladké potěšení.

Být pouze sebevědomý, mít všechno nejlepší,
V tomto světě znečišťovat a ještě navíc
A ještě národy samy potlačovány v jejich krvi
A vypadají jako přikyvování pouze.

Zůstat věrný básníkům, a radostné písně,
Teplé růžové nutkání lásky,
A když opětuje vaše rozloučení,
Pak zemřít ojasněn v jejich chvalo zpěvu.